

บทที่ 4

แนวคิดการสร้างชาติลาวของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ค.ศ. 1975-1986

พรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พปปล.) สถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 ภายหลังบรรลุเป้าหมายการในการขับไล่สหรัฐฯและฝ่ายที่ร่วมมือกับสหรัฐฯออกไปจากประเทศได้แล้ว¹ พรรคดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ตามแนวทางสังคมนิยมและปกครองในรูปแบบสาธารณรัฐประชาธิปไตย อันประกอบด้วยสภาประเทศ ซึ่งมีมติแต่งตั้งให้เจ้าสุพานวงดำรงตำแหน่งประธานประเทศ และสภาประชาชนซึ่งมีไกสอน พมวิหานดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี²

นอกจากนั้น พรรคยังออกมติยกเลิกสัญลักษณ์ของระบอบเก่าด้วย ดังเช่น มติเปลี่ยนชื่อประเทศจากพระราชอาณาจักรลาวเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, มติยกเลิกธงชาติลาวที่มีช้างสามเศียรและจักรอันเป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ลาวมาเป็นธงดวงเดือนที่มีพื้นสีน้ำเงิน, มีแถบสีแดงสองด้านและมีวงเดือนสีขาวตรงกลางซึ่งเป็นธงปฏิวัติที่ใช้ในการต่อสู้เพื่อเอกราชลาวมาตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศส³ รวมทั้ง การเปลี่ยนเนื้อเพลงชาติลาวใหม่ซึ่งสีชนะ สีสานเป็นผู้แต่งเนื้อเพลงที่เน้นน้ำใจรักชาติของประชาชนลาวแทนเนื้อเพลงเดิมที่เชิดชูสถาบันกษัตริย์ และมติการใช้ภาษาของกลุ่มปฏิวัติแทนภาษาลาวที่เคยใช้ในสมัย รบล.⁴

อีกประการหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่จะนำประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง พรรคได้ปรับเปลี่ยนองค์กรที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับการปกครองใหม่ ได้แก่ การสั่งปิดองค์กรเอกชนหลายแห่ง เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และเข้าควบคุมองค์กรทาง

¹ “แก้อ้อใจ: สองสถาบันสูงสุดไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันอย่างใด” (“แก้อ้อใจ: สองสถาบันสูงสุดสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันหรือไม่?”) *เสียงประชาชน* (2 ธันวาคม 1975): 3.

² MacAlister Brown and Joseph J. Zasloff, “Laos in 1975: People's Democratic Revolution-Laos Style,” in *Asian Survey* (February 1976): 197-198, retrieved March 5, 2008, from Jstore Database.

³ ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบธงชาติในสมัย รบล. กับ ธงชาติภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

⁴ *เสียงประชาชน* (5 ธันวาคม 1975): 1, 6.

สังคมต่าง ๆ เช่น คณะสงฆ์, กลุ่มนักธุรกิจ, ชนกลุ่มน้อย, สหพันธ์กรรมกร, องค์การหนุ่มสาว, สหพันธ์สตรี ให้อยู่ใต้อำนาจของพรรคโดยตรง

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ค.ศ. 1975 จึงเป็นช่วงเวลาของการสร้าง สังคมลาวใหม่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของ พปปล. อย่างไรก็ดี แม้ว่าพรรคจะดำเนินการลบล้าง ระบบเก่าอย่างถึงรากถึงโคนเพียงใด แต่สังคมลาวก็ยังไม่สามารถตัดขาดจากระบบเก่าได้อย่าง แท้จริง ซึ่งในบทนี้จะนำเสนอให้เห็นว่าแนวทางการสร้างชาติของ พปปล. ตลอดช่วงเวลา 10 ปีแรก ผ่านหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามข้อจำกัดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เป้าหมายการสร้างสังคมลาวให้เป็น “สังคมนิยม” ไม่ประสบความสำเร็จ เท่าที่ควร

ภาพที่ 3

ภาพเปรียบเทียบธงชาติพระราชอาณาจักรลาวกับธงชาติสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ธงชาติลาวในสมัยพระราชอาณาจักรลาว

ธงดวงเดือน

แนวคิดการสร้างคนลาวแบบใหม่

1. “ล้างคนเก่า สร้างคนใหม่ให้สะอาด”⁵

กลางทศวรรษ 1960 โครงสร้างทางสังคมของลาวเริ่มมีความซับซ้อนขึ้นจากการขยายตัวของชนชั้นกลางและกลุ่มปัญญาชน เช่น นักศึกษาที่เรียนจบกลับมาจากต่างประเทศ⁶ รวมทั้ง อิทธิพลของสหรัฐที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมของลาวในช่วงเวลานั้นด้วย ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เห็นได้อย่างชัดเจนในตัวเมืองเวียงจันทน์ ดังจะเห็นได้จากการแต่งตัวเลียนแบบตะวันตกของคนหนุ่มสาวซึ่งหลายคนนิยมแต่งตัวแบบฮิปปี้ คือ ผมยาวและนิยมสูบกัญชา และหลายคนโดยเฉพาะชายหนุ่มจะนิยมแต่งตัวเลียนแบบ “ควาบอย” คือ ใส่กางเกงบลูยีนส์ หรือ กางเกงสีดาร์กตัว, สวมแว่นกันแดดและหมวกควาบอย และบางคนยังคาดเข็มขัดหนังที่บรรจุปืนพกด้วย และบุคคลเหล่านั้นยังมีพฤติกรรมเสียดัง, ดื่มจัด และชอบความอวดดีหลงตัวเอง นอกจากนี้ เมืองเวียงจันทน์ก็เช่นเดียวกับเมืองหลวงอื่น ๆ ที่ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่างที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นว่าในเวียงจันทน์มีไนต์คลับและบาร์สองขนาดใหญ่หลายแห่ง รวมทั้ง จำนวนโสเภณีที่คาดกันว่าในช่วงปี ค.ศ. 1970 มีมากกว่า 1,000 คนและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ทั้งนักคิด นักเขียนและพระสงฆ์ กังวลใจและกล่าวประณามว่าบุคคลเหล่านั้นคือพวกนอกรีตและบั่นทอนวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของลาว แม้แต่ในกลุ่มนักการเมือง รัฐบาล, ก็ยังตระหนักถึงปัญหานี้และได้ดำเนินนโยบายปกป้องวัฒนธรรมลาว เช่น ให้อพยพฮิปปี้ที่เป็นชาวต่างชาติออกจากประเทศลาว เป็นต้น⁷

ส่วนทางด้าน พปปล. ก่อนหน้านั้นก็โจมตีพฤติกรรมเลียนแบบวัฒนธรรมแบบชาวอเมริกันบ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น ในสุนทรพจน์ของการประชุมสภาครั้งพิเศษของแนวลาวยักชาติเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1968

⁵ ผู้เขียนตั้งชื่อหัวข้อ “ล้างคนเก่า สร้างคนใหม่ให้สะอาด” ตามบทความในหนังสือพิมพ์เสียงประชาชน ใน “ล้างคนเก่า สร้างคนใหม่ให้สะอาด” (“ລ້າງຄົນເກົ່າ ສ້າງຄົນໃໝ່ໃຫ້ສະອາດ”), *เสียงประชาชน* (14 เมษายน 1976): 2.

⁶ Grant Evans, *A Short History of Laos: The Land in Between*, (Chiang Mai: Silkworm Books, 2002), pp. 150-151.

⁷ *Ibid.*, pp. 154-155.

นักเรียนของเราได้เรียนรู้แบบแผนทางวัฒนธรรมสังคมเกี่ยวกับอาณานิคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนของเราหลงลืมประวัติศาสตร์ลาวและลืมรากเหง้าของบรรพบุรุษลาวไป เพราะพวกอเมริกันสอนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมตามนโยบายการหาผลประโยชน์, แม้จะได้เรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนแต่เมื่อนักเรียนของเราจบก็จะถูกส่งไปทำงานตามแต่ที่เจ้าหน้าที่อาณานิคมจะจัดให้ทำ ฉะนั้น โครงการทางการเมืองของแนวลาวยักขาคัดนี้ แนวทางปฏิบัติจะช่วยให้อาณานิคมที่กำลังเน่าเปื่อยกลับมาเป็นวัฒนธรรมของชาติเราได้จริงและการดูแลปัญญาชนและนักเรียนของเราจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้พวกเขากลายเป็นผู้รักชาติและเรียนรู้ที่จะรักประชาชน และเสียสละตัวเองปลดปล่อยชาติจากชาวอเมริกันได้”⁸

จนกระทั่งภายหลังการปฏิวัติ พปป. ได้กล่าวประณามบุคคลเหล่านี้ว่าเป็นคนที่บ่อนทำลายค่านิยมดั้งเดิมของลาวและออกมาตรการจัดการบุคคลเหล่านี้เป็นครั้งแรก

ผู้ชายไว้ผมยาวจนไม่รู้ว่าเป็นหญิงหรือชาย ผู้หญิงบางคนก็แต่งหน้าจัด เสื้อผ้าที่สวมใส่ก็เหมือนผ้าตัดเสื้อไม่พอ ใส่แล้วเห็นไส้เห็นพุง บางคนโกนขนคิ้วแล้วเอาดินสอเขียนแทนคิ้วและยังปิดมาบอกว่าให้ชนตาสีธรรมชาติ กลายเป็นสีเขียนก็ยิ่งเหมือนกับแมงเงาตอด สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะว่าประเทศเราถูกรอบงำภายใต้อำนาจของพวกจักรพรรดิอเมริกาและลูกมือชาตินิยมจำนวนหนึ่งซึ่งนำเอาสังคมแบบชาวตะวันตก เข้ามาเผยแพร่ในประเทศเราทำให้ชาวหนุ่มลืมความรักชาติ ลืมบ้านเกิดเมืองนอน ลืมพ่อแม่ ลืมบ้านช่องซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดกับประเพณีอันดีงามของลาวเรา”⁹

ในช่วง ค.ศ. 1975-1976 พปป. จึงใช้หนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* เป็นกระบอกเสียงในการรณรงค์ต่อต้านวัฒนธรรมอเมริกันและยังนำเสนอแนวทางปฏิบัติ รวมทั้ง ออกข้อบังคับทางสังคมแก่กลุ่มคนหนุ่มสาวที่ออกนอกกลุ่มนอกทางเหล่านั้นให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ได้แก่ ห้ามสวมกางเกงยีนส์ขาบานใหญ่ ๆ, ให้ผู้ชายตัดผมสั้น, ห้ามผู้หญิงแต่งหน้าและแต่งตัวโป๊ รวมทั้ง ห้ามฟัง

⁸ Khamliang Pholsena, Speaking at third Special Congress of NLHS , Dec 1968 in FBIS Dec. 1968, quoted in in MacAlister Brown and Joseph J. Zasloff, Apprentice Revolutionaries : the Communist Movement in Laos, 1930 – 1985, p.231.

⁹ *เสียงประชาชน* (17 กรกฎาคม 1976): 3.

เพลงตะวันตก, เพลงของรัฐบาลเวียดนามใต้และเพลงไทย, ห้ามไปเที่ยวไนต์คลับและบาร์, ห้ามสูบบุหรี่ และห้ามเล่นการพนัน

นอกจากนั้น ในหนังสือพิมพ์ยังอธิบายให้เห็นว่า บุคคลที่กระทำพฤติกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น คือ “คนที่ไม่รักชาติ,” “ข้าของต่างชาติ,” “ซากของระบอบเก่า” และ “ปะติกัน”¹⁰ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวพรรคยังอธิบายว่าบุคคลเหล่านี้คล้ายกับผู้ป่วยที่ติดโรคที่แพร่ระบาดมาจากสหรัฐฯและพรรคจะเรียกผู้ป่วยเหล่านี้ว่าผู้ที่ติด “โรคภัยสังคม”¹¹ และบุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับการรักษาโดยด่วนซึ่งหนึ่งในการดำเนินการของรัฐบาล คือ โครงการ “ปวพะยาต (รักษาโรค) ภูเอาคน” ดังจะเห็นได้ในภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* วันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1976

ภาพที่ 4

ภาพรณรงค์ “จงใจกู้เอาผู้ถูกภัยสังคม”

ที่มา: *เสียงประชาชน* (12 เมษายน 1976): 2.

ภาพการ์ตูนดังกล่าวเปรียบเทียบให้เห็นว่า คนสองคนที่กำลังจะจมน้ำเป็นสัญลักษณ์ของบุคคลที่ติด “โรคภัยสังคม” ซึ่งสังเกตได้ว่าผู้ชายที่กำลังถูกชุดขึ้นมาจากน้ำไว้ผมยาวคล้ายกับพวกฮิปปี้และผู้หญิงที่อยู่น้ำแต่ตัวโป้ ส่วนผู้ชายที่แขนซ้ายมีผ้าพันไว้เขียนว่า “ชาวหนุ่มที่รัก

¹⁰ คำว่า “ปะติกัน” เป็นคำที่ พปปช. ใช้เรียกบุคคลที่มีความต่อต้านรัฐบาล.

¹¹ “บทนำ: เด็ดเดี่ยวสะสางพิษร้ายของสังคมเก่า” (“ปิดบัง: เด็ดเดี่ยวสะสางพิษร้ายของสังคมเก่า”), *เสียงประชาชน* (12 เมษายน 1976): 3.

ชาติ” และมีรูปร่างใหญ่โต แข็งแรง เปรียบเสมือนตัวแทนของพรรคที่กำลังให้ความช่วยเหลือคนที่ติดภัยสังคมนั้นมา

พฤติกรรมผู้ที่ติด “โรคภัยสังคม” จึงถูกนำเสนออย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงปีแรกของระบอบใหม่ (ค.ศ. 1976) ดังจะเห็นได้อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ภาพที่ 5 การ์ตูนจาก *เสียงประชาชน* วันที่ 7 เมษายน 1976 ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ติด “โรคภัยสังคม” ที่มักจะสร้างความเดือดร้อนให้สังคม ซึ่งในภาพนี้จะเห็นว่า ผู้ชายที่แต่งตัวแบบคาบอยและไว้ผมยาวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพวกฮิปปี้กำลังขี่รถจักรยานยนต์ย้อนศรบนเส้นทางที่เดินรถทางเดียวและยังให้ผู้หญิงซ้อนท้ายถึงสองคนซึ่งเป็นการขับที่ผิดกฎจราจรและผู้หญิงคนหนึ่งที่ซ้อนท้ายจักรยานยนต์ยังพูดสนับสนุนพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นว่า “ขี่รถเข้าไปเลย ตำรวจไม่เห็นหรอก” ทำให้คนขับรถยนต์กำลังขับรถบนเส้นทางดังกล่าวต้องตะโกนให้ระวัง เพราะไม่อย่างนั้นจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

ภาพที่ 5

ตัวอย่างการสร้างความเดือดร้อนของกลุ่มที่ติด “โรคภัยสังคม”

ที่มา: *เสียงประชาชน* (7 เมษายน 1976): 2.

ด้วยเหตุนี้ บุคคลเหล่านี้จึงถูกรัฐบาลส่งไปไปบำบัดโรคภัยสังคมในสถานบำบัดของ รัฐบาลที่ดอนนางและดอนท้าวกลางเขื่อนน้ำจี้ม ในแขวงเวียงจันทน์¹² และสำหรับความหมายของ บุคคลที่ติดโรค “ภัยสังคม” ที่รัฐบาลจะนำตัวไปอบรมให้เป็นคนใหม่นั้นแบ่งเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. พวกฮิปปี จิ๊กโก๋ ที่ไม่มีบ้านและมีนิสัยชอบเที่ยวก่อความเดือดร้อนให้สังคม ชอบลักขโมย หรือ มีความประพฤติที่ขัดฮึดคองอันดีงามของชาติ
2. พวกแม่ซื้อ แม่โป (แม่เล้า) ที่มีอาชีพหาคนมาให้ผู้ชายเช่า
3. หญิงโสเภณี ที่ไม่ออกแรงงาน อาศัยแต่เพศของตนหาเงินเลี้ยงชีพ
4. พวกเด็กเกเร ที่ไม่มีบ้าน, เที่ยวไปล้วงกระเป๋า หรือ หาเงินแบบไม่ชอบธรรม ตามถนนหนทาง
5. พวกเจ้าของโรงเตรียมนยาฝิ่นที่ทำอาชีพนี้มาเป็นเวลาหลายปีคอยหลอกล่อ ให้ผู้อื่นมาสูบฝิ่นแล้วกอบโกยเอาเงิน, พวกสูบเฮโรอีน
6. พวกเล่นการพนัน เช่น เล่น แต้มแดง, ไพ่ 3 ใบ, แรสบบ, หมากด้าสัว และอื่นๆ¹³

อย่างไรก็ดี บุคคลที่ติดโรคภัยสังคมทั้ง 6 ประเภทดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น รัฐบาลยัง ถือว่าบุคคลเหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนใหม่ที่เรียกว่า “ล้างคนเก่า สร้างคน ใหม่ให้สะอาด” ได้ ในระยะแรกรัฐบาลจึงยังให้โอกาสครอบครัวเป็นผู้สั่งสอนและเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ แต่หากครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ก็ให้ส่งมาให้รัฐบาลจัดการอบรม ดัดนิสัยให้ โดยเฉพาะบุคคลที่ติดยาเสพติด เช่น ฝิ่น, กัญชา หรือ ติดโรคทางเพศ เช่น กามโรค ซึ่ง ในหนังสือพิมพ์จะประกาศภูมิใจในทำนองที่ว่า รัฐบาลยินดีรับดูแลและจะให้การรักษาพยาบาล บุคคลเหล่านี้เป็นอย่างดี¹⁴

นอกจาก หนังสือพิมพ์ จะรณรงค์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นคนใหม่แล้ว หนังสือพิมพ์ยังนำเสนอให้ประชาชนเห็นผลดีของการปรับเปลี่ยนบุคคลเหล่านี้ปรับเปลี่ยนตัวเอง เป็นคนใหม่ซึ่งเมื่อบุคคลเหล่านี้ออกจากสถานบำบัดจะถูกกล่าวยกย่องให้เป็นแบบอย่างของคน

¹² จันสิง ก่อแก้วบุมา (จันสิง ภัทรวุฒนา), “ชีวิตใหม่ของผู้ที่อยู่ดอนนาง” (“ชีวิตใหม่ของผู้ที่อยู่ดอนนาง”), *เสียงประชาชน* (10 กรกฎาคม 1976): 2.

¹³ *เสียงประชาชน* (14 เมษายน 1976): 3.

¹⁴ “แก้ข้อข้องใจ: ปัญหาคนไข้ผมยาวจะใช้การอบรมเป็นจุดหนัก” (“แก้ข้อข้องใจ: ปัญหาคนไข้ผมยาวจะใช้การอบรมเป็นจุดหนัก”), *เสียงประชาชน* (12 เมษายน 1976): 3.

หนุ่มสาวที่กลับตัวกลับใจ ส่วนหนึ่งเพื่อชี้ให้เห็นว่าพรรคมีบุญคุณต่อประชาชนมากเพียงไร ดังจะเห็นได้จาก เรื่องเล่าของบุญสูง นักเขียนหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* ในคอลัมน์ “เรื่องดีคนเด่น” (“เรื่องดีถิ่นถิ่น”) บุญสูงเล่าเรื่องราวที่ได้ยินมาจากแม่ของคนหนุ่มสาวที่ถูกส่งไปอยู่ที่ดอนท้าว และดอนนางพุดคุยกัน

เมื่อวันอาทิตย์ที่ผ่านมา ข้าพเจ้าอยากกินส้มตำ จึงแวะไปร้านส้มตำ ขณะที่นั่งกินอยู่นั้น แม่ ๆ ของหนุ่มสาวที่เพิ่งกลับจากการสัมมนาที่ดอนท้าวและดอนนาง กำลังยกย่องลูกชายและลูกสาวของตนเองด้วยใบหน้าอันสดชื่น แจ่มใส รวากับว่าชีวิตเหมือนกับได้เกิดใหม่บนโลกนี้ ต่างคนต่างเล่าเรื่องลูกชายของตนสู้กันฟัง ทำให้ข้าพเจ้าอดถามไม่ได้ว่าลูกชายและลูกสาวของพวกเขาแม่ ๆ กลับมาจากการสัมมนาแล้วใช่หรือไม่

แม่ - ใช่แล้ว ที่พวกแม่คุยกันอยู่นี้เกี่ยวกับลูกชายและลูกสาวของแม่ ๆ ที่นั่งอยู่ในที่นี้ได้กลับมาหมดแล้ว

บุญสูง - แม่มีความรู้สึกยังไงบ้าง ที่ลูกของแม่กลับมา

แม่ - แม่ภาคภูมิใจมากกับระบอบใหม่ สังคมใหม่ เพราะเมื่อลูกของแม่กลับมา เขากลายเป็นคนดีอย่างแท้จริง เหมือนที่แม่เคยฝันไว้ว่าอยากให้ลูกเป็นคนดี เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ ไม่ไปเที่ยวดึกดื่น อยู่บ้านเรียนหนังสือ ดูแลบ้านช่อง บอกสอนน้องนุ่ ตอนนีความฝันกลายเป็นความจริงอย่างไม่น่าคาดฝันเลย พ่อแม่ชายหนุ่มและหญิงสาวทั่วไปต่างดีใจและซาบซึ้งใจต่อแนวทางของพรรคและรัฐบาลที่เป็นห่วงลูกหลานของพวกเขา. . . ก็เพราะระบอบใหม่และสังคมดี ๆ ที่ทำให้คนเป็นคน ลูกชาย, ลูกสาวและคนหนุ่มสาวกลายเป็นหนุ่มสาวที่เข้มแข็ง มีความรักชาติและเป็นลูกที่ประเสริฐของพ่อแม่¹⁵

¹⁵ “เรื่องดีคนเด่น: ลูกที่ดีของพ่อแม่,” *เสียงประชาชน* (17 กรกฎาคม 1976), ส่วนที่เน้นเป็นของผู้เขียน.

ภาพที่ 6

ภาพการ์ตูนกวาดล้างอำนาจการปกครองเก่าและกลุ่มปะติกัน

ที่มา: ภาพซ้าย เสี่ยงประชาชน (11 พฤษภาคม 1976): 2.

ภาพขวา เสี่ยงประชาชน (19 สิงหาคม 1975): 2.

อย่างไรก็ดี ระบบใหม่วางแนวปฏิบัติต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในสังคมออกเป็น 2 ระดับ ระดับแรก คือ บุคคลที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม หรือ บุคคลที่ติดโรคภัยสังคม ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นซึ่งรัฐบาลเพียงออกกฎเกณฑ์ควบคุมส่งไปสถานบำบัด ระดับที่สอง บุคคลอันตรายต่อระบบใหม่ซึ่งระบบใหม่ต้องการกวาดล้างให้หมดไป ดังตัวอย่างในภาพที่ 6 ภาพซ้ายเป็นภาพของผู้ชายรูปร่างใหญ่โตซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของ พปป. กำลังทำความสะอาด บุคคลที่เป็นปะติกันออกไปจากดินแดนลาว ส่วนในภาพขวา ก็เป็นภาพที่ประชาชนช่วยกันโค่นล้มอำนาจการปกครองเก่า ซึ่งมีสหรัฐฯและลูกมือเป็นผู้นำ ด้วยเหตุนี้ บุคคลที่เคยทำงานใน รบ. หรือ พนักงาน และข้าราชการที่ทำงานในระบบเก่า พปป. มองว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่ยังคงมีแนวคิดที่ไม่สอดคล้องกับระบบใหม่และเป็นอันตรายต่อการสร้างประเทศใหม่

บุคคลที่เคยรับใช้อำนาจการปกครองเก่า ไม่ว่าจะเป็นทหาร หรือ พลเรือนก็ตาม รัฐบาลจะไม่ถือว่าเป็นความผิดแต่ประการใด ทุกคนคงเข้าใจดีความจริงแล้ว คนที่เคยทำงานในอำนาจการปกครองเก่านั้น ล้วนแล้วแต่ได้สร้างโทษกรรม บางรายก็มีหนี้เลือดกับประชาชน แต่รัฐบาลก็ไม่ได้ว่ากล่าว

เรื่องที่ผ่านมาแล้วและไม่ได้ควบคุมกักขังผู้ใด รวมถึงการกล่าวหาลงโทษใครทั้งนั้น สิ่งที่รัฐบาลกระทำมีเพียงแต่จะถือเอาการอบรมและสั่งสอนให้พวกเขารู้สึกตื่นตัวเป็นอย่างแรกและที่ผ่านมา การที่รัฐส่งบรรดาบรรดาข้าราชการ, พนักงานของรัฐบาลเก่าและนายทหารเก่าจำนวนหนึ่งไปสัมมนานั้น ไม่ได้หมายความว่าจับไปขังคุก หรือ นำไปฆ่าเหมือนที่พวกเขาปะติภาณโฆษณาหรือเพราะเมื่อสัมมนาเสร็จสิ้น พวกเขาก็จะตื่นตัวและกลับมาทำงานรับใช้ชาติ¹⁶

บุคคลในกลุ่มที่ 2 จึงถูกส่งไปค่ายสัมมนา หรือ ค่ายกักกันในบริเวณทางเหนือของประเทศ หรือ บริเวณเขตปลดปล่อยซึ่งเป็นพื้นที่ทุรกันดารและหลบหนีได้ยากมากกว่าสถานบำบัดที่ดอนท้าวและดอนนางที่ใช้บำบัดคนในกลุ่มแรก สำหรับค่ายสัมมนา นอกจากมีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมและความคิดให้ศรัทธาและเชื่อมั่นต่อแนวทางของรัฐบาลที่เป็นแนวทางสังคมนิยมแล้ว ในอีกด้านหนึ่ง อีฟเวนส์วิเคราะห์ว่าการคุมขังเป็นการทำลายความมุ่งมั่นและสร้างความหวาดกลัวให้แก่บุคคลของระบอบเก่าที่มีความคิดท้าทายและต่อต้านระบอบใหม่ ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อนักโทษเหล่านี้ออกมาจากค่ายสัมมนา หลายคนมีท่าทางหมดอาลัยตายอยากกับชีวิต, หลายคนหนีการเผชิญหน้ากับสังคมและหลายคนพยายามหลบหนีออกจากประเทศ¹⁷

สถานการณ์ในช่วงเวลานั้นได้สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนทั่วไปด้วยว่าจะถูกรัฐบาลส่งตัวไปเข้าค่ายสัมมนา ซึ่งในช่วง 5 ปีแรก (ค.ศ.1975-1980) ตามรายงานของศูนย์ผู้อพยพในไทยและสหรัฐฯ คาดการณ์ว่ามีผู้อพยพอยู่ในค่ายอพยพและประเทศโลกที่ 3 ในแต่ละปีจะเฉลี่ยประมาณ 25,000-50,000 คน¹⁸ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลพยายามใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางในการอธิบายให้ประชาชนเข้าใจว่าเรื่องเล่าที่ว่าค่ายสัมมนาน่ากลัวนั้นไม่เป็นความจริงและเป็น

¹⁶ “แก้อ้อของใจ: มาตรการเฉียบขาดคือแบบไหน?” (“แก้อ้อของใจ: มาดตาทาน สยบขาดแค้นแค้นใด?”), *เสียงประชาชน*, (9 มีนาคม 1976): 3.

¹⁷ กรานท์ เอแวนส์ (กรานท์ เอแวนส์), *ประวัติศาสตร์โดยสังเขปของประเทศลาว: ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์ (ปะชาวัตโดยขย้อของปะเขตลาว: เมืองอยู่ใจภวังค์แผ่นดินไทยอาชิตะเว)* (เชียงใหม่: ซิลเวอร์มัสบุ๊กส์, 2006), น. 190.

¹⁸ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน W., Courtland Robinson, “Laotian Refugees in Thailand : The Thai and US Responds, 1975 to 1988.” In *Laos : Beyond Revolution*, edited by Joseph J. Zallof and Leonard Unger (Hong Kong: Macmillan, 1991), pp. 236-237.

เพียงคำกล่าวโจมตีจากฝ่ายต่อต้านรัฐบาล¹⁹ และอธิบายว่าการเข้าค่ายสัมมนาเป็นเพียงการอบรมแนวคิดใหม่ซึ่งบุคคลที่ไปเข้าการอบรมจะได้รับการดูแลอย่างดีและเมื่อบุคคลเหล่านั้นออกมาจะเข้าใจแนวทางของพรรคแล้วก็จะได้กลับมา

หลังจากได้ไปทัศนศึกษาและสัมมนาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองที่เมืองเวียงไซระยะหนึ่งแล้ว ผู้ที่ได้ไปสัมมนาได้ทยอยกลับคืนสู่คณะคนเวียงจันทน์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกิจของชาติต่อไป สำหรับผู้ที่ได้กลับมาเวียงจันทน์ในเช้าวันที่ 10 พฤษภาคม (ค.ศ. 1976) มีหลายท่าน ได้แก่ ท่านบุญคง ปะติจิต, ท่านคำพัน สีนมาลาวง, ท่านดอน ตามปะพัดสะลัง, ท่านวงสะหวัน บุคสะวัด, ท่านบุญต่าง อินสีเชียงใหม่, ท่านคำตา ท่านคำหล้า กิ่งสะตา, ท่านเจ้าสน, ท่านสีสุพัน สุขะเลิม. . .²⁰

อีกทั้ง รัฐบาลยังยังคงกล่าวจูงใจประชาชนที่อพยพหลบหนีออกไปให้กลับคืนประเทศด้วย เช่น การนำเสนอข่าวการกลับมาของผู้หลบหนีที่ถูกส่งกลับมา หรือ กลับมาโดยสมัครใจอยู่เสมอ ซึ่งในการกลับของบุคคลเหล่านี้ในหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข่าวด้วยว่า เจ้าหน้าที่รัฐและญาติ ๆ ในหมู่บ้าน ที่ประชาชนเหล่านั้นอาศัยอยู่ จัดงานต้อนรับ หรือ งานรับขวัญให้กับบุคคลเหล่านี้²¹ แต่การรายงานข่าวการกลับคืนประเทศก็เป็นนำเสนออยู่เสมอ ดังเช่น ในตัวอย่างข่าวในภาพที่ 7 ซึ่ง *เสียงประชาชน* พาดหัวข่าวว่า “ผู้ที่หนีออกนอกประเทศในอดีตได้ทยอยกลับคืนประเทศ” ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลดีต่อประชาชนรัฐและไม่นำบุคคลเหล่านั้นไป

¹⁹ “แก้ไขข้อข้องใจ: มาตรการเฉียบขาดคือแบบไหน?” (“แก้ไขข้อข้องใจ: มาตรการเฉียบขาดคือแบบไหน?”), *เสียงประชาชน* (9 มีนาคม 1976): 3. บุคคลที่เป็นปะติกาณจะมีโทษหนักถึงการประหารชีวิต ตัวอย่างเช่น อดีตร้อยเอกสุน (อ้อยเอกสุน) และ อดีตร้อยเอกลิด ท้าวหอม (อ้อยเอกลิด ท้าวหอม) จากกรณีวางระเบิดในเวียงจันทน์ ใน *เสียงประชาชน* (17 เมษายน 1976): 1, 4.

²⁰ “ผู้ไปสัมมนากลับคืนเวียงจันทน์” (“ผู้ไปสัมมนากลับคืนเวียงจันทน์”), *เสียงประชาชน* (12 พฤษภาคม 1976): 1, 4.

²¹ *เสียงประชาชน* (20 พฤษภาคม 1976): 1.

ลงโทษ ตลอดจน พรรคยังพยายามสร้างใจอื่น ๆ ให้แก่ประชาชนหลบหนีออกไปด้วย เช่น การรับประกันงาน หรือ การศึกษาต่อ²²

ภาพที่ 7

การนำเสนอข่าวผู้ที่หนีออกนอกประเทศกลับคืนสู่ประเทศลาว

ที่มา: เสียงปะชาชน (25 พฤษภาคม 1978): 1.

นอกจากนั้น เสียงปะชาชน ยังชี้ให้ประชาชนเห็นความน่ากลัวของการอพยพออกนอกประเทศ โดยเฉพาะการอพยพเข้าไปในไทยซึ่งประเทศที่ชายแดนติดกับลาวและถือเป็นเส้นทางที่อพยพออกไปได้ง่ายที่สุดในขณะนั้น และในหนังสือพิมพ์จะนำคำสัมภาษณ์ หรือ บทความที่เขียนถึงประสบการณ์ หรือ สถานการณ์ที่เลวร้ายของคนลาวที่หนีออกจากประเทศมาลงเป็นประจำ

ประการแรก เวลาข้ามพากไปฝั่งไทยจะถูกตำรวจตรวจทรัพย์สินและเมื่อเห็นว่าเจ้ามีเงิน มีทองแล้ว พวกตำรวจอันธพาลดังกล่าว ก็จะให้คน

²² “แก้อ้อของใจ: พวกคนลาวที่หนีไปต่างประเทศได้อะไรกันแน่?” (“แก้อ้อของใจ: ขวอถึบลาว โดมไปต๋างปะเขตได้ซ้งแนว?”), เสียงปะชาชน (10 กรกฎาคม 1976): 3.

ตามไปปล้น จี้เอาทรัพย์สินสมบัติของเจ้าจนเกลี้ยง *ประการที่สอง* เมื่อไปถึงศูนย์ของผู้อพยพแล้ว เจ้าจะมีชื่ออยู่ในบัญชีคนพลัดถิ่นและได้รับการดูแลจากองค์การช่วยเหลือสากล แต่ผู้อพยพคนหนึ่งจะได้รับเงินเพียง 8 บาทต่อวัน และในจำนวนเงิน 8 บาทนั้น จะต้องใช้ซื้ออาหารการกิน จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ายาและอื่น ๆ ท่านลองคิดดู เงิน 8 บาทจะทำอะไรได้แค่ไหน *ประการที่สาม* การเป็นคนพลัดถิ่น หรือ คนอพยพ นั้น ชาตินั้นเขาจะดูหมิ่น เหมือนไม่มีค่าอะไร (เบ้งเจ้าไม่เท่าเม็งดา) ไม่มีที่อยู่ สกปรก ดังเช่นข่าวที่ลงในหนังสือพิมพ์ขององค์การสหประชาชาติและหนังสือพิมพ์ไทยที่ว่า “ชีวิตของชาวอพยพลาวในประเทศไทย ไม่ต่างอะไรกับชีวิตของสัตว์เดียรฉาน และมีชีวิตอย่างอนาถที่สุด ทำให้ต้องไปทำงานรับจ้างหรือขอทานกิน คนหนุ่มสาวที่ไม่มีความรู้ก็กลายเป็นนักเลงอันธพาล, ปล้นจี้, ส่วนพวกผู้หญิงก็อาศัยเพศของตนประกอบอาชีพ จนมี ช่อง (โรงแรมเจ้า) เฉพาะผู้หญิงลาวอพยพในกรุงเทพฯ และ อุบลราชธานี *ประการที่สี่* มีนายทุนตะวันตกหลายประเทศมาซื้อพวกชาวลาวยุโรปหนุ่มสาวที่แข็งแรงจำนวนหนึ่งเพื่อเอาไปเป็นแรงงานทำสวน ปลูกฝังและงานชุดแตรต่าง ๆ”²³

อย่างไรก็ดี แม้ว่าในหนังสือพิมพ์จะนำเสนอว่า ค่ายสัมมนาไม่ใช่ค่ายที่น่ากลัวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนมากเพียงไร แต่จากการศึกษาของนักวิชาการหลายคนกล่าวว่าทางการลาวมีการจับกุมและคุมขังคนจำนวนมากในค่ายสัมมนา หรือ ค่ายกักกันที่ตั้งอยู่ตามพื้นที่หุบเขาทางภาคเหนือของลาวในแขวงเชียงขวางหรือหัวพัน และทางตอนใต้ เช่น เมืองอัตตะปือ ในระยะแรก คาดว่ามีจำนวนประมาณ 10,000-40,000 คน จนกระทั่งในปี ค.ศ.1998 มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเป็นทางการตามที่รายงานในหนังสือประวัติศาสตร์กองทัพประชาชนลาวว่า สถิติของ “ผู้มีความผิด” ที่หน่วยงานจัดสัมมนาบ้นทิกไว้ คือ มีผู้ถูกจองจำในแขวงหัวพันจำนวน 1,136 คน (49 คนในจำนวนนั้นมียศระดับนายพลทหาร นายพลตำรวจ), แขวงพงสาลี จำนวน 1,452 คน, แขวงอุดมไซ จำนวน 1,689 คน, แขวงหลวงพระบาง จำนวน 1,651, แขวงเชียงขวาง จำนวน 3,988 คน, แขวงเวียงจันทน์ จำนวน 7,801 คน, แขวงคำม่วน จำนวน 896 คน, แขวงสะหวัน

²³ “แก้อ้อซ้องใจ เรื่อง พวกคนลาวที่หนีไปต่างประเทศได้อะไรกันแน่,” ส่วนที่เน้นเป็นของผู้เขียน.

นะเขต จำนวน 2,790 คน และในเขตภาคใต้ จำนวน 3,546 รวมทั้ง ภรรยาและบุตรที่ติดตามไป เข้าค่ายในภายหลังด้วย จำนวน ประมาณ 5,799 และ 18,777 คน”²⁴

จากสถิติที่กล่าวมาข้างต้น จำนวนคนที่ส่งไปเข้าค่ายสัมมนา น่าจะประมาณ 49,000 กว่าคน ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่สูงเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรลาวในช่วงเวลาดังกล่าวที่มีประมาณ 3 ล้านคน ผู้ที่ถูกส่งไปค่ายสัมมนาเหล่านี้ บางคนต้องถูกจองจำนานกว่า 15 ปี, บางคนถูกตัดสิน ประหารชีวิต และหลายคนเสียชีวิตขณะโดนจองจำ ตามบันทึกของทองทิบ รัตนวิไล (ทองทิบ รัตนวิไล) อดีตข้าราชการในระบอบเก่าที่ถูกส่งไปเข้าค่ายสัมมนาแล้วว่า รัฐบาลกระทำต่อผู้ที่ไป ค่ายสัมมนาเหมือนที่คนไม่มีตัวตน เพราะตั้งแต่การเดินเท้าไปยังค่ายก็กำหนดหมายเลข 6 ทั้งนักโทษ และชาวบ้านในบริเวณเส้นทางไปค่าย ต่างก็ถูกสั่งห้ามพูดคุยและแม้กระทั่งห้ามมองตากันด้วย จนกระทั่งเมื่อเดินทางไปถึงค่ายสัมมนา นักโทษจะต้องศึกษานโยบายของพรรค และพัฒนาสู่ ขั้นตอนการวิจารณ์ตนเองและประณามผู้อื่น ซึ่งตามความคิดเห็นของทองทิบ ในระยะแรกทองทิบ มีความรู้สึกดีในการทำกิจกรรมต่างเพราะถือเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ทองทิบต้อง ทำกิจกรรมเหล่านั้นซ้ำไปซ้ำมาก็ทำให้รู้สึกกดดันและเบื่อหน่าย ²⁵

อย่างไรก็ดี ในช่วงหลังปี ค.ศ. 1978 รัฐบาลเริ่มผ่อนคลายความเข้มงวดในการส่งคน ไปเข้าค่ายสัมมนาและการคุมขังนักโทษเหล่านี้ เนื่องจากทั้งผู้อพยพและผู้ที่ถูกส่งไปค่ายสัมมนา หลายคนเป็นกลุ่มที่มีการศึกษา, มีความรู้ และมี ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่งมีความสำคัญต่อ การพัฒนาประเทศในช่วงเวลานั้นเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จาก รัฐบาลส่งนักโทษที่ถูกคุมขังใน ค่ายสัมมนาที่เป็น วิศวกร, ช่างจักรกล, คนขับรถ เข้าไปทำงานในโครงการของรัฐ เช่น การสร้าง และซ่อมแซมถนน ค่ายสัมมนาในระยะหลังจึงเป็นเหมือนค่ายดัดสร้าง (ค่ายดัดสร้าง) และมีความ ผ่อนคลายมากขึ้น กล่าวคือ นักโทษได้ทำงานให้กับชาวไร่ชาวนาในท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนแรงงาน กับของที่จำเป็นซึ่งมีผลให้นักโทษหลายคนผูกมิตรกับชาวบ้านจนมีอาหารการกินดีขึ้น รวมทั้งในปี ดังกล่าว รัฐบาลให้นักโทษเข้ามารวมตัวในเขตภูเขาอย่างถาวร ทั้งยังอนุญาตให้ภรรยาและบุตร ตามมาอาศัยกับสามีและบิดาได้ อย่างไรก็ดี เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวยัง

²⁴ กรมค้นคว้าประวัติศาสตร์ (กรมลับธวัชปะชัตตสาต), ประวัติศาสตร์กองทัพประชาชน ลาว 1945-1995 (ปะชัตตสาตภอวักขปะชัตตสาต1945-1995) (ม.ป.ท.: กองทัพบ, 1998), น. 497 อ้างถึงใน กรานท์ เอแวนส์, ประวัติศาสตร์โดยสังเขปของประเทศไทย: ประเทศกลาง แผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์, น. 187.

²⁵ Grant Evans, A Short History of Laos: The Land in Between, p. 197.

ทुरกันดารมาก²⁶ และยังมีความขาดแคลนทางการแพทย์และยารักษาโรค ทำให้ในบริเวณนี้มีอัตราการตายของนักโทษสูง ฉะนั้น บรรดาภรรยาและบุตรบางครอบครัวต้องกลับมาหลังจากอยู่ได้เพียง 1 ปี²⁷

ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 ซึ่งเป็นปีที่รัฐประกาศนโยบาย “จินตะนาแกนใหม่” และเป็นช่วงเวลาทีนโยบายทางสังคมและวัฒนธรรมเริ่มผ่อนคลายและในปีดังกล่าวรัฐบาลกล่าวอ้างว่า ค่ายสัมมนาได้ปิดตัวลงแล้ว แต่ตามข้อมูลของอิฟเวนส์กล่าวว่า ในบริเวณเขตของค่ายสัมมนาที่เวียงไซ ยังคงมีนักโทษอยู่จนถึง ปี ค.ศ. 1989²⁸ ในแง่มุมหนึ่งกล่าวได้ว่า เรื่องราวและข้อมูลที่ของบุคคลที่ถูกจับกุมไปค่ายสัมมนาได้แก่ นักการเมืองของ รบล. ที่ถูกจับไปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เช่น บง สุวันนะวง (บง สุวันนะวง), ตูปี ลีฟง (ตูปี ลีฟง)²⁹, อ้วน ราชทิกุล (อ้วน ราชทิกุล), เพง พง สะหวัน (เพง พงสะหวัน) รวมทั้ง เจ้ามหาชีวิตสี่สะพานวัดพะนา³⁰, พระราชินี, มกุฎราชกุมารสะ

²⁶ นายพล คำปัน ท่ามะขันติ (Colonel Kham Phan Thammakhanthi) อธิบายสภาพค่ายสัมมนาในเวียงไซว่า ประมาณปลายปี ค.ศ. 1978 ผู้ที่ถูกคุมขังหลายคนเสียชีวิตเนื่องจากพื้นที่ทुरกันดารและการขาดแคลนยารักษาโรค ตัวอย่างผู้ที่เสียชีวิต เช่น เจ้าชายบอวน รัตนะ (Prince Bovorn Rattana), เจ้าชายทองสุก (Prince Thongsouk), เจ้าชายสุก บัววง (Prince Souk Bouavong), อ้วน ราชทิกุล (Ouan Ratthikoun) และบง สุวันนะวง ใน Kham Phan Thammakhanthi, “La Vérité sur le Camp-Prison No.1,” ou Camp de la Mort au Point, pp. 438-745, quoted in Grant Evans, *The Last Century of Lao Royalty: A documentary History* (Chiang Mai: Silkorm Books, 2009), p. 415.

²⁷ กรานท์ เอแวนส์, *ประวัติศาสตร์โดยสังเขปของประเทศไทย: ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์*, น. 190.

²⁸ เรื่องเดียวกัน.

²⁹ ตามบันทึกของนายพล คำปัน กล่าวว่า ตูปี ลีฟง ถูกฆ่าตายในปี ค.ศ. 1979 ใน Kham Phan Thammakhanthi, “La Vérité sur le Camp-Prison No.1,” quoted in Grant Evans, *The Last Century of Lao Royalty: A documentary History*, p. 415.

³⁰ ตามบันทึกของนายพล คำปัน กล่าวว่าภายหลังจากที่ ตูปี ลีฟง นายทหารที่จงรักภักดีของเจ้ามหาชีวิตถูกฆ่าตายในปี ค.ศ. 1979 เจ้ามหาชีวิตสี่สะพานวัดพะนาทรงเสียพระทัยอย่างมากและทำพิธีสุด พระองค์เสด็จสวรรคต กลางเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1980 สำหรับพระราชินี คาดการณ์ว่าพระองค์สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1982 รายละเอียดเพิ่มเติม ใน Kham Phan

หว่าง และเจ้าชายสะหว่าง ที่ถูกจองจำในปี ค.ศ. 1977 ในข้อกล่าวหาว่ามีส่วนรู้เห็นกับกลุ่ม “ปะติกัน” ต่อต้านรัฐบาล อย่างไรก็ดี เรื่องราวของบุคคลเหล่านี้แทบจะไม่มีใครทราบข้อเท็จจริงว่าเป็นอย่างไรเลยตั้งแต่นั้นมา³¹

2. การให้ความหมาย “คนลาวใหม่”

ในระยะแรก ภารกิจสำคัญของ พปปด. คือ การสร้าง “คนใหม่สังคมนิยม” ให้เร็วที่สุด เพื่อรองรับสังคม “สังคมนิยม” หรือ สังคมมวลชนของผู้ใช้แรงงาน

อยากสร้างสังคมนิยม ก่อนอื่นจะต้องสร้าง *คนใหม่สังคมนิยม* (ถิ่นใหม่สังคมนิยม) เพราะว่ามีแต่*คนใหม่สังคมนิยม* เท่านั้นที่จะสามารถสร้างสังคม สังคมนิยม ได้ ในสภาพการณ์ของประเทศเราในปัจจุบัน

Thammakhanthi, “La Vérité sur le Camp-Prison No.1,” and Chirstopher Kremmer, *The Bamboo Palace* (Chiang Mai: Silkworm Books, 2005), p. 220, quoted in Grant Evans, *The Last Century of Lao Royalty: A documentary History*, p. 416.

³¹ ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1981 ผู้อพยพที่เคยถูกจองจำในค่ายสัมมนาที่หลบหนีมายังไทย เริ่มบอกเล่าเรื่องราวการสวรรคตของเจ้ามหาชีวิต เช่น ใน “Report say former Lao King is dead,” *Bangkok World* (January 8, 1981); “Conflicting report about Laos King,” *Bangkok World* (January 9, 1981); Sonchai Nokeplub, “Refugee unfolds Tale of Death in Labour Camps,” *Bangkok Post* (January 12, 1981) แต่เรื่องราวและคำบอกเล่าเหล่านี้ ทางกระทรวงต่างประเทศของลาวกล่าวปฏิเสธ ตามรายงานข่าวใน Sylvana Foa, “Laos denies death of former Monarch,” *Bangkok Post* (January 12, 1981) ทางการลาวกล่าวว่า “เจ้ามหาชีวิต สะหว่างวัดทะนาของลาวยังคงอยู่ในค่ายสัมมนาที่เวียงไซซึ่งพระองค์ยังทรงทำงานอย่างแข็งแรง และมีสุขภาพที่ดี รวมทั้ง พระองค์ยังมีชีวิตอยู่และไม่ได้สวรรคตอย่างที่บอกเล่ากันมา จนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 1989 ในระหว่างการเยือนฝรั่งเศสของนายกรัฐมนตรี ไกสอน พมวิหาน ในครั้งนั้น ไกสอนประกาศอย่างเป็นทางการว่า เจ้ามหาชีวิตสีสะหว่างวงศ์วงศ์สวรรคตแล้วในปี ค.ศ. 1984 ด้วยไข้มาลาเรีย อย่างไรก็ดี รายละเอียดของการสวรรคตของเจ้ามหาชีวิตไม่มีการชี้แจงเพิ่มเติม จากรัฐบาลลาวอีกเลย, Grant Evans, *The Last Century of Lao Royalty: A documentary History*, p. 415.

เรียกร้องให้พวกเราต้องสร้างคนรุ่นใหม่ เร็วเท่าใดยิ่งดีเท่านั้น มิใช่ว่าจะต้องรอจนถึงเวลาการผลิตสังคมนิยมได้ขยายตัวออกไปมากแล้วจึงจะสร้างคนสังคมนิยมตามหลัง สำหรับการสร้างคนใหม่ให้ประสบความสำเร็จนั้น พวกเราจะต้องเข้าใจว่าในวันนี้ ปิตุภูมิของพวกเรามีเอกราชอย่างสมบูรณ์แล้ว ความหมายของชาติและสังคมนิยมคือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น กล่าวได้ว่า มีแต่สังคมนิยมเท่านั้นที่จะทำให้เอกราชแห่งชาตินั้นคงและประชาชนมีสิทธิเป็นเจ้าของร่วมกันอย่างแท้จริง (สิทธิเป็นเจ้ารวมหมู่)³²

พปปด. นิยาม “คนใหม่สังคมนิยม” ในความหมายที่ว่า คนลาวใหม่ต้องเป็นผู้ที่คิดถึงส่วนรวมก่อนสิ่งอื่นใดเป็นอันดับแรกและ “การคิดถึงส่วนรวม” ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่เสียสละตนเองเพื่อชาติและพรรคได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินไปจนถึงร่างกาย รวมทั้ง คนลาวใหม่จะต้องเป็นคนดีของสังคม, มีความกตัญญูรู้คุณคน, มีความประหยัดมัธยัสถ์, รู้จักหน้าที่และทำงานที่พรรคและรัฐวางไว้ให้ด้วย³³

คนสังคมนิยมจะต้องคิดถึงส่วนรวม รักการใช้แรงงาน และรักระบอบสังคมนิยม และ จิตใจสากลกรรมาชีพ รักชาติ ภายใต้คำขวัญ “ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อปกป้องรักษาประเทศชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของประชาชนบรรดาชนชาติ . . . คนใหม่สังคมนิยมคือ ผลิตภัณฑ์ของยุคใหม่ซึ่งเป็นยุคที่มีพายุแห่งการปฏิวัติและยุคแห่งชัยชนะของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน³⁴

สำหรับ ใน *เสียงประชาชน* จะกล่าวถึงบุคคลที่เป็น “คนใหม่สังคมนิยม” และยกย่องบุคคลเหล่านั้นว่าเป็นตัวอย่างของ “คนใหม่สังคมนิยม” อยู่เสมอ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากคอลัมน์ “งานดีคนเด่น,” “เวทีกรรมกร,” หรือ “เวทีผู้หญิง” ตัวอย่างหนึ่งของการยกย่องบุคคลตัวอย่างของ “คนใหม่สังคมนิยม” คือ การยกย่องพ่อตู้เคน (พ่อตู้- คุณตาหรือคุณปู่) และทำวเส็ด

³² “บทนำ: มุ่งสร้างสร้างคนใหม่สังคมนิยม” (ฉบับฯ: ถังข่าส้างถิ่นใหม่สังคมนิยม), *เสียงประชาชน* (21 กุมภาพันธ์ 1977): 1.

³³ บุญสูง (บุญสูง), “เรื่องดีคนเด่น: ลูกที่ดีของพ่อแม่” (“เลื่องถิ่นเด่น: ลูกที่ดี ของพ่อแม่”), *เสียงประชาชน* (17 กรกฎาคม 1976): 2.

³⁴ *เสียงประชาชน* (5 กรกฎาคม 1978): 2.

ลูกชาย กรรมการดีเด่นของโรงงานผลิตเป๊ปซี่ ซึ่งเรื่องราวของทั้งสองถูกนำเสนอเพื่อชี้ให้เห็นว่า พ่อตู้เคนเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็น “คนใหม่สังคมนิยม” อย่างไร

พ่อตู้เคนเป็นกรรมกรผู้หาหาญแม้ว่าอายุจะย่างเข้าในวัย 60 ปีแล้วก็ตาม แต่พ่อตู้เคนและลูกชายของท่านก็ไม่ย่อท้อในการใช้แรงงานเพื่อส่วนรวมโดยเฉพาะในงานของตนเอง งานทุกอย่างที่ทางโรงงานมอบหมายให้พ่อตู้เคนและลูกชาย ทั้งสองคนต่างทำหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี พ่อตู้เคนยังมีประสบการณ์ที่ผ่านร้อน ผ่านหนาวมานาน เพราะเคยทำงานในระบอบเก่ามาก่อนทำให้เห็นการกดขี่ขูดรีดของชนชั้นนายทุน ฉะนั้น แม้ว่าพ่อตู้เคนจะต้องเผชิญกับความยุ่งยากในระบบใหม่ สิ่งเหล่านี้ก็ไม่หนักหนา, ยากเข็ญจนพ่อแก้ไขไม่ได้. . . ในบรรยากาศอันสดชื่นของการสร้างชีวิตใหม่ให้อิมหม่นสำราญ แม้ว่า จะต้องเสียหยาดเหงื่อแรงงานเท่าไรก็ตาม แต่ประชาชนบรรดาชนชาติทั่วประเทศก็ต่อสู้จนได้ชัยชนะ อย่างเช่น การขูดเหมือง การขูดฝายในปัจจุบัน พวกเขาก็เอาชนะฝนฟ้าจนสามารถปักดำนาปีได้อย่างมีความสุข ส่วนพ่อตู้เคนและลูกชาย และบรรดาพี่น้องในโรงงานรัฐวิสาหกิจ “เป๊ปซี่” ต่างก็ได้เอาใจใส่ในการทำงานวิชาเฉพาะของตนเองอย่างหาหาญ. . . และท้ายที่สุด พ่อตู้เคนและลูกชายก็ได้รับคัดเลือกเป็นบุคคลดีเด่น เนื่องจากความไว้วางใจเชื่อถือจากคณะรับผิดชอบและพี่น้องในโรงงานของทั้งสองคน³⁵

ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาเนื้อหาใน *เสียงประชาชน* พบว่าระบอบใหม่พยายามนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่ประชาชนควรจะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็น “คนใหม่สังคมนิยม” ผ่านตัวอย่างของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมซึ่งในส่วนนี้จะยกตัวอย่างแนวทางปฏิบัติของบุคคลในสังคม ได้แก่ พนักงาน, ผู้หญิง, เยาวชน และพระสงฆ์

³⁵ บ. วัดทะนายน (บ. วัดทะนายน), “เวทีกรรมกร: สองพ่อลูก” (“เวทีท่ามะกอบ: สองพ่อลูก”), *เสียงประชาชน* (5 กรกฎาคม 1978): 2.

พนักงานของรัฐ

ภาพที่ 8

นายกรัฐมนตรี ไกสsoon พมวิหาน ให้โอวาทแก่พนักงานครูในการประชุมครูทั่วประเทศ

ที่มา: เสียงประชาชน (26 กรกฎาคม 1978): 1.

พนักงานของระบอบใหม่จะต้องมี “ทัศนะมหาชน” ซึ่งหมายถึง “การอยู่ง่าย กินง่าย หากประชาชนกินอะไร พนักงานก็ต้องกินแบบนั้น ประชาชนใส่เสื้อผ้าแบบไหน พนักงานก็ใส่แบบนั้น”³⁶ เหตุผลที่ พปป. เน้นให้พนักงานทุกคนปฏิบัติตาม “ทัศนะมหาชน” เพราะพนักงานเหล่านี้จะต้องเคลื่อนไหวในเขตชนบท พรรคเกรงว่าพนักงานจะนำแบบแผนวิถีชีวิตแบบคนเมืองไปใช้ในเขตชนบท จะทำให้เข้ากับชาวไร่และชาวนาในพื้นที่ที่ลงไปปฏิบัติงานไม่ได้³⁷ ทัศนะดังกล่าวยังเน้นย้ำให้พนักงานทำงานเพื่อประชาชน อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการเป็นพนักงานของพรรค ซึ่งไม่ว่าประชาชนจะดีหรือร้ายเพียงใด พนักงานทุกคนจะต้องให้ความเคารพนับถือประชาชนทุกคน เสมือนพ่อแม่และต้องเห็นอกเห็นใจประชาชนเสมอ ตลอดจนพนักงานจะต้องพยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหามาให้ประชาชน เช่น สอนการเพิ่มผลผลิต รวมทั้งพนักงานจะต้องเป็นผู้สอนแนวทาง

³⁶ “แก้ไขข้อข้องใจ: ทัศนะมหาชน ทำอย่างไร” (“แก้ข้อข้องใจ: ทัศนะมหาชน ทำอย่างไร”), เสียงประชาชน (23 ตุลาคม 1976): 3.

³⁷ เรื่องเดียวกัน.

การเมืองของพรรคและรัฐ และจะต้องสอนประชาชนให้เข้าใจสิทธิหน้าที่ของประชาชนในฐานะที่พวกเขาเป็นเจ้าของประเทศเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ด้วย เป็นต้น³⁸

เพื่อให้การสร้างประเทศลาวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว พรรคจึงพยายามส่งเสริมให้พนักงานเรียนรู้และปฏิบัติตามทัศนคติอย่างเคร่งครัด ดังจะเห็นได้จากพรรคจัดการอบรมเรียนวัฒนธรรมและการเมืองให้กับพนักงานเป็นประจำซึ่งพนักงานแต่ละคนจะต้องเข้าอบรม อาทิตย์ละ 6 ชั่วโมง ตามมติคำสั่งตามคำสั่งเลขที่ 08 ของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานประชาศึกษาและบำรุงวัฒนธรรมให้บรรดาพนักงาน, รัฐกร (ข้าราชการ-ผู้เขียน) และกรรมกร เพื่อที่จะสามารถช่วยสร้างประเทศได้เร็วยิ่งขึ้น

ปรับปรุงความรู้เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับความหมายสำคัญและความจำเป็นของงานบำรุงวัฒนธรรม เพราะถือเป็นงานที่จะยกระดับความรู้ให้แก่พนักงาน, รัฐกร และกรรมกร อีกทั้ง ยังมีผลต่อจังหวะความเร็วในการสร้างประเทศชาติ . . . ถ้าหากว่าระดับความรู้ของพนักงานเราไม่เพิ่มขึ้น ไม่เพียงจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศชาติเท่านั้น ยังเป็นการถ่วงความก้าวหน้าของประเทศชาติอีกด้วย³⁹

อย่างไรก็ดี ในช่วงแรกของการปกครอง พนักงานของพรรคหลายคนประสบกับปัญหาในการบริหารหลายประการ ปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ แต่เดิมพนักงานของพรรคเคยปฏิบัติงานดูแลเฉพาะพื้นที่เขตปลดปล่อย แต่ภายหลังการปฏิบัติสำเร็จ พื้นที่การปกครองขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้พนักงานของพรรคไม่เพียงพอที่จะเข้าไปดูแลองค์กรของรัฐได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งแต่เดิมมีการแบ่งแยกพนักงานเป็น “คนฝ่ายปะเทดลาว” และ “คนฝ่ายเวียงจันทน์” ซึ่งแม้ว่าพนักงาน “ฝ่ายเวียงจันทน์” หลายคนจะถูกส่งไปเข้าค่ายสัมนา แต่ความขัดแย้งดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่และปัญหาดังกล่าวทำให้พรรคพยายามเน้นให้พนักงานทุกคนไม่ว่าฝ่ายใดตระหนักว่าตนเองได้ก้าวเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหญ่ภายใต้ของระบอบใหม่ที่นำพาโดย พปปล. แล้วก็ควรจะสามัคคีกัน⁴⁰

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ บพนา: เพิ่มการจัดตั้งการบำรุงวัฒนธรรมให้พนักงานของรัฐอย่างทั่วถึง” (“บิดนา: ເພີ່ມທະວີການຈັດຕັ້ງການບຳລຸງວັດທະນະທຳໃຫ້ພະນັກງານລັດຖະກອນຢ່າງທົ່ວເຖິງ”), *เสียงประชาชน* (4 มกราคม 1978): 1.

⁴⁰ “แก้ไขข้อข้องใจ: พาละกอนเก่า, พาละกอนใหม่” (“ແກ້ຂໍ້ຂ້ອງໃຈ: ພາລະກອນເກົ່າ, ພາລະກອນໃໝ່”), *เสียงประชาชน* (11 มิถุนายน 1976): 3.

ผู้หญิงในระบอบใหม่

ภาพที่ 9

การประชุมวันสตรีสากล 8 มีนาคม ค.ศ. 1982

ที่มา: เสียงประชาชน (9 มีนาคม 1982): 1.

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้หญิงว่าแข็งแกร่งเทียบเท่ากับผู้ชายและ การเน้นความเสมอภาคกันของทั้งสองเพศ⁴¹ เป็นลักษณะของผู้หญิงลาวในระบอบใหม่ ดังจะเห็นว่า ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผู้หญิงหลายคนได้รับยกย่องและชมเชยจากพรรคและรัฐในฐานะวีรสตรีและยังได้รับโอกาสในการเรียกร้องสิทธิของตนเองมากขึ้นผ่านองค์กรแม่หญิงลาวซึ่งจัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ในช่วงเคลื่อนไหวปลดปล่อยประเทศ สำหรับบทบาทของผู้หญิงในองค์กรดังกล่าวก่อนหน้านี้ ผู้หญิงถูกกำหนดให้มีบทบาทเป็นแนวหลังที่ดีของชายหนุ่มที่ออกไปแนวหน้า คือ ผู้หญิงมีหน้าที่ขนส่งเสบียง, ผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงดูพนักงาน, ขยายงานศึกษาสาธารณสุข, รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังสำคัญในการปลุกกระดมการต่อสู้⁴²

⁴¹ แสงมะณีไซ (แสงมะณีไซ), “เวทีแม่หญิง: ชีวิตใหม่ของแม่หญิงภาคกลาง” (“เวทีแม่หญิง: ชีวิตใหม่ของแม่หญิงภาคกลาง”), *เสียงประชาชน* (4 กรกฎาคม 1978): 2.

⁴² ลาว, กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, *ประวัติศาสตร์ลาว (ดีคัมบรพ-ปัจจุบัน)*, แปลโดย ทรงคุณ จันทจร (มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551), น. 656-657.

กล่าวได้ว่า ภายหลังการปฏิวัติ บทบาทของผู้หญิงลาวถูกยกย่องมากขึ้นในฐานะผู้ที่มีส่วนในชัยชนะของการปฏิวัติ ดังเช่นตัวอย่างหนึ่งใน *เสียงประชาชน* คือ บทความเรื่อง “ผู้หญิงข้าเหนือ” ของจันสิง ก่อแก้วบุณมา ที่อธิบายให้เห็นว่า ในระบอบเก่า ผู้หญิงลาวหลายคนถูกกดขี่จากเพศชาย, ไม่มีปากมีเสียง, ไม่ได้เรียนหนังสือ และไม่ได้ประกอบอาชีพอย่างที่ตนต้องการ ทั้ง ๆ ที่มีความสามารถไม่แตกต่างกับผู้ชาย แต่บทบาทของผู้หญิงซึ่งเข้าร่วมต่อสู้กับฝรั่งเศสเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองกำลังทหารผู้ชายมาแล้ว นั้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงเหล่านี้คือ ผู้หญิงของระบอบใหม่ซึ่งจะเป็นผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการสร้างเมืองข้าเหนือให้ก้าวหน้าต่อไป⁴³

เมื่อพิจารณา *เสียงประชาชน* จะพบว่า ทุกสัปดาห์ ในคอลัมน์ “เวทีแม่หญิง” (“เวียแมยง”) จะกล่าวยกย่องเรื่องราวของผู้หญิงหลากหลายอาชีพ, หลากหลายพื้นที่ โดยเฉพาะการกระทำเพื่อส่วนรวมและภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ทำงานเก่งและดีไม่แพ้กับผู้ชาย ดังเช่น การยกย่องผู้หญิงโรงเรียนการช่างที่เมืองปากซันซึ่งเข้าร่วมสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยมูน ว่ามีความสามารถไม่ต่างกับผู้ชายและทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อให้อ่างเก็บน้ำสามารถใช้ได้ทันก่อนฤดูแล้ง⁴⁴

ต่อมา ภายหลังปี ค.ศ. 1980 ผู้หญิงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายการเมืองมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากองค์กรแม่หญิงลาวจัดการประชุมใหญ่แม่หญิงลาวทั่วประเทศครั้งที่ 1 ในวันที่ 21-23 มีนาคม ค.ศ. 1984 ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อประเมินผลการจัดตั้งองค์กรและผลงานของแม่หญิงลาวตลอดระยะเวลาของการปฏิวัติชาติ-ประชาธิปไตย รวมถึง ช่วงเวลา 8 ปีของการปฏิวัติสังคมนิยมภายใต้การนำของ พปป. ในที่ประชุมครั้งนั้น มีมติตกลงให้พัฒนาการเคลื่อนไหวขององค์กรให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นและปรับปรุงทิศทางการดำเนินนโยบายเพื่อสร้างแม่หญิงลาวให้มีคุณสมบัติและความสามารถในการทำหน้าที่ปฏิวัติต่อประเทศชาติและสังคมตามคำขวัญ “3 ดี 2 หน้าที่ และ” มีความรักชาติอันแรงกล้า และมีจิตใจสากลกรรมาชีพอันสูงส่ง”⁴⁵

สำหรับแนวทางปฏิบัติตามคำขวัญ “3 ดี 2 หน้าที่” นั้นมีความหมายดังนี้คำว่า “3 ดี” หมายถึง พลเมืองที่ดี, เมียที่ดีและแม่ที่ดี และ “2 หน้าที่” หมายถึง การปกป้องรักษาและการก่อสร้างประเทศชาติสังคมนิยม และแนวทางดังกล่าวยังถูกนำมาเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติของ

⁴³จันสิง ก่อแก้วบุณมา (จันสิง ก่อแก้วบุณมา), “ผู้หญิงข้าเหนือ” (“แมยงข้าเหนือ”), *เสียงประชาชน* (8 มีนาคม 1978): 2.

⁴⁴ *เสียงประชาชน* (7 มีนาคม 1978): 2.

⁴⁵ ลาว, กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, *ประวัติศาสตร์ลาว* (ดีกัมบรพ-ปัจจุบัน), น. 658.

ผู้หญิงระบอบใหม่ ดังเช่น ในปี ค.ศ. 1985 มีการจัดประกวดแข่งขัน “ผู้หญิงดีเด่น” ตามคำขวัญ “3 ดี 2 หน้าที่” ใน 2 หน่วยงานของรัฐ คือ โรงงานผลิตไฟฟ้าน้ำจืด และ รถไม้อัด ซึ่งในปีดังกล่าว ผู้หญิงที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเมียที่ดีมีจำนวน 43 คน, แม่ที่ดีจำนวน 27 คนและผู้หญิงดีเด่นประจำปี จำนวน 58 คน⁴⁶

นอกจากนั้น วันที่ 8 มีนาคม ของทุกปี ทางการลาวจะจัดงานเฉลิมฉลองวันสตรีสากลและเน้นความสำคัญของวันแม่หญิงลาวด้วย ดังจะเห็นในภาพที่ 9 ซึ่งในวันดังกล่าวจะจัดให้มีการประชุมขององค์กรแม่หญิงและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางและปัญหาของผู้หญิงลาว รวมทั้ง การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจด้วย เช่น การจัดนิทรรศการความเป็นมาของวันสตรีสากลและการจัดงานแสดงศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วย

วันที่ 8 มีนาคม ถือเป็นวันสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้ปลดปล่อยผู้หญิงออกจาก การดขี่ขูดรีด และเป็นวันแสดงให้เห็นกำลังและบทบาทอันสำคัญของผู้หญิงทั่วโลกเข้าสู่กระบวนการต่อสู้ของผู้หญิงและเด็กในขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชแห่งชาติและสันติภาพ⁴⁷

อย่างไรก็ดี แม้วาระบอบใหม่จะให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก นางคำแพง บุปผา ได้รับการยกย่องจากพรรคและองค์กรของพรรค คือ องค์กรแม่หญิงลาวให้เป็นประธานองค์กรแม่หญิงลาว ในปี ค.ศ. 1983 หรือ นางทองวิน พมวิหาน ภรรยาของ นายกรัฐมนตรี โกสอน พมวิหาน ก็ได้รับเลือกเป็นประธานองค์กรเยาวชนลาว แต่ในแง่มุมหนึ่ง บทบาทของผู้หญิงลาวก็ยังคงจำกัดไว้ในฐานะ พลเมืองดี, เมียที่ดี และ แม่ที่ดีเท่านั้น ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า สังคมลาวยังเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ซึ่งผู้ชายลาวก็ยังมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการเมืองมากกว่าผู้หญิสดังจะเห็นได้จาก สมาชิกพรรคและเจ้าหน้าที่รัฐในระดับสูงเป็นผู้ชาย

⁴⁶ กงมะลี (ภุมมะลี), “หญิงลาวใหม่ใน 3 ดี 2 หน้าที่” (“ຍິງລາວໃໝ່ໃນ 3 ດີ 2 ໜ້າທີ່”), *ประชาชน* (19 ตุลาคม 1985): 2.

⁴⁷ นางบุณสะหลอง (นางบุบสะหลอง), “งานฉลอง 8.3 ที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและมีความหมาย” (“ງານສະຫຼອງ 8.3 ທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມມ່ວນຊື່ນແລະມີຄວາມໝາຍ”), *เสียงประชาชน* (11 มีนาคม 1981): 2.

เยาวชนระบอบใหม่

ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในเขตปลดปล่อยของแนวลาวยักซาดมีแบบเรียนวิชา “คุณสมบัติ” (“คุณสมบัติ”) ซึ่งจะสอนคุณสมบัติ, วิธีการปฏิบัติของการเป็น “คนใหม่สังคมนิยม” ให้แก่นักเรียนตามระดับของการศึกษา คือ ตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงระดับมัธยมศึกษา สำหรับเนื้อหาหลัก แบบเรียนดังกล่าวจะสอนให้เยาวชนรู้จักหน้าที่ของตนเองในการเล่าเรียนหนังสือ เช่น ขยันหมั่นเพียร, รักษาระเบียบวินัย, รักษาอนามัยของตนเองและครอบครัว, ช่วยเหลือพ่อแม่ในการใช้แรงงาน, รักนับถือครูอาจารย์และเพื่อน, กล้าหาญและอดทน ส่วนเนื้อหาพิเศษที่ปรับเปลี่ยนตามระดับการศึกษา คือ การสอนให้เยาวชนรู้จักการใช้แรงงานตามแนวทางสังคมนิยม เช่น รักและรู้บุญคุณประชาชนที่ใช้แรงงาน, รู้จักการทำงานใช้แรงงาน รวมทั้ง รักษาหารปลดปล่อย, รู้จักรักษาความลับให้กับทหารเหล่านั้นและเรียนรู้ความเลวร้ายของสหรัฐฯ ที่กระทำต่อประชาชนลาว ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมจะได้เรียนรู้ บทเรียนจากบุคคลสำคัญของการปฏิวัติและผู้นำพรรคด้วย เช่น แนวคิดของเลนิน, แนวคิดของโฮจิมินห์⁴⁸ จนกระทั่ง ภายหลังการปฏิวัติสำเร็จ คุณสมบัติดังกล่าวมาข้างต้น คือ คุณสมบัติของเยาวชนระบอบใหม่ ซึ่งจะปรากฏอยู่บ่อยครั้งใน *เสียงประชาชน*

สำหรับวันสำคัญเกี่ยวกับเยาวชนลาว คือ วันที่ 6 มิถุนายน หรือ วันเด็กสากล ซึ่งในวันดังกล่าว พรรคจะกล่าวถึงเยาวชนลาวในฐานะอนาคตของชาติ ซึ่งพรรคคาดหวังให้เยาวชนเหล่านี้เจริญเติบโตและปกป้องมรดกของการปฏิวัติที่แลกมาด้วยเลือดของประชาชนรวมทั้งรักษาประเทศชาติลาวใหม่เอาไว้ให้ได้⁴⁹ อีกทั้ง บุคคลสำคัญของพรรค โดยเฉพาะ เจ้าสุพานวง จะให้

⁴⁸ ดูรายละเอียดใน แนวลาวยักซาด, (แนวลาวยักซาด) *คุณสมบัติ* ชั้น ป. 1 (คุณสมบัติ ข้อย 1) (ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ศูนย์กลางแนวลาวยักซาด, 1969); *คุณสมบัติ* ชั้น ป. 3 (คุณสมบัติ ข้อย 2) (ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ศูนย์กลางแนวลาวยักซาด, 1970); *คุณสมบัติ* ชั้น ป. 3 (คุณสมบัติ ข้อย 3) (ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ศูนย์กลางแนวลาวยักซาด, 1971) และ *คุณสมบัติ* ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง (คุณสมบัติ มัดทะยิมสอง) (ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ศูนย์กลางแนวลาวยักซาด, 1971)

⁴⁹ ความคาดหวังต่อเยาวชนรุ่นใหม่ในฐานะคนที่ปกป้องมรดกของการปฏิวัติ เป็นคำกล่าวของไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีของลาวในขณะนั้นซึ่งทัศนคติของไกสอนที่มีต่อเยาวชนรุ่นใหม่ต้องการให้เยาวชนเป็นคนที่สืบทอดมรดกที่นักปฏิวัติในรุ่นของเขาสร้างไว้ให้ได้ ดังที่คำกล่าวของที่ว่า “พวกเราไม่อาจจะฝากฝังมรดกอันล้ำค่าไว้กับคนที่ไร้สมบัติและขาดความสามารถ” (“ພວກເຮົາບໍ່ອາດຈະຝາກຝັງມໍລະດົກອັນລ້ຳຄ່າໄວ້ກັບຄົນ ທີ່ເຮັດບໍ່ມີສິນສິນສິນ ແລະ ຂາດຄວາມສາມາດ”)

โอวาทแก่เยาวชนลาว ที่เรียกว่า “คำสอนของลุงสุพาแก่หลานน้อย” แทบทุกปี ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของคำสอน คือ “พวกหลานต้องเรียน เรียนให้รู้ให้เก่ง, เมื่อเรียนเก่งแล้วต้องทำเป็น”⁵⁰ หรือ เยาวชนจะเรียกคำสั่งสอนนี้ว่า “6 รัก 3 ชัง” (“๖ รัก ๓ ชัง”)

6 รัก คือ หนึ่ง รักประเทศชาติ, สอง รักผู้นำของพรรคและรัฐ, สาม รักการออกแรงงาน, สี่ รักการร่ำเรียนและความก้าวหน้า, ห้า รักระเบียบวินัย, หก รักอนามัย, ความสะอาดและของส่วนรวม และ 3 ชัง คือ หนึ่ง เกลียดชังศัตรูของชาติและของประชาชน, สอง เกลียดชังความสกปรก และสาม เกลียดชังความเกียจคร้าน เพื่อสร้างเด็กให้เป็นเจ้ารวมหมู่ในประเทศชาติ สังคมนิยมของเรา⁵¹

คำสั่งสอน “เรียน รู้ ทำ” ของเจ้าสุพานูงถือเป็นแนวทางปฏิบัติของเยาวชน ซึ่งหนึ่งในตัวอย่างของเยาวชนตามแบบฉบับของพรรค หรือ เยาวชนของชาติ คือ เด็กชายพิพัต นักเรียนชั้น ป. 5 ซึ่งเขียนจดหมายมาลงในหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* ว่า

ความรู้สึกรักของผมเหมือนกับความคิดของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันหลายคน ซึ่งนับว่าโชคดีที่ได้เกิดและเติบโตในดินแดนที่อุดมมั่งมีและสวยงามนี่. . . กล่าวถึงเยาวชนในระบบเก่า ส่วนใหญ่จะเป็นคนโง่, ล้าหลัง, ชี้อายุ, ไม่อดทน. . . ยกตัวอย่าง ในช่วงปิดเทอม พวกเขาจะไปเที่ยวเล่นตั้งแต่เช้าจนถึงเวลากินข้าวเย็น พอกลับบ้านก็กินข้าว ยังไม่หมดก็ลงไปเล่นจนตะวันตกจึงกลับ บางวันก็เล่นกันจนตึกตื่นเพียงคืน การเล่นส่วนใหญ่ก็เล่น หมาปี่, เล่นไฟ, เล่นยิงยาว, เล่นตีกแปก, และชอบเล่นกันตามหน้าโรงภาพยนตร์และที่ต่าง ๆ โดยไม่สนใจทำการบ้าน หรือ ช่วยงานพ่อแม่เลย เรื่องเรียนจึงแทบจะไม่ได้เรียน จนถึงเดี๋ยวนี้ก็มีหลายคนที่เป็นอย่างนั้น แต่ในระบบใหม่ เยาวชนได้เป็นคนใหม่ หน้าตาสดชื่น แจ่มใส มีคุณสมบัติ และมีทัศนะแรงงานเป็นพื้นฐาน ในเวลาปิดเทอมก็

ใน “บทนำ: เอาใจใส่ศึกษาอบรมและดูแลลูกหลานของพวกเขา” (“ปิดนำ: เอาใจใส่ศึกษาอบรมและเบี่ยงเบนลูกหลานของพวกเขา”), *เสียงประชาชน* (1 มิถุนายน 1977): 1.

⁵⁰ *เรื่องเดียวกัน.*

⁵¹ “คำอวยพรของลุงสุพานูง” (“คำอวยพรของลุงสุพานูง”), *เสียงประชาชน* (1 มิถุนายน 1977): 1.

ช่วยงานพ่อแม่อย่างจริงจัง, ทำไร่ทำนา, ดูแลเปิด ไก่ หมู, เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย และบางคนก็ยังได้ทบทวนบทเรียนเก่าด้วย ส่วนการเล่นจะ เล่นกันแต่สิ่งที่ดี เช่น การเล่นกีฬาที่มีลักษณะชาติ และการรู้รักษาอนามัย 3 สะอาด เมื่อถึงเวลาเรียนก็ขยัน ตั้งใจฟังครูอธิบายบทเรียน และต่างก็ ช่วยกันค้นคว้ารู้เรียนด้วยกันในกลุ่มเพื่อน รวมทั้ง ต่างแข่งขันกันที่จะ เป็นคนดีเด่นของห้องและเยาวชนที่ดีของระบบใหม่อย่างแท้จริง⁵²

จะเห็นได้ว่า พืพัด คือ ตัวอย่างของนักเรียนที่ปฏิบัติตาม “เรียน รู้ ทำ” ตามแบบอย่าง เยาวชนที่ดีของชาติ และยังสะท้อนให้เห็นคุณสมบัติสำคัญของเยาวชนลาวอีกประการคือ การ เข้าใจ “ทัศนะแรงงาน” ด้วย⁵³ ซึ่งทัศนะดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนลาวเข้าใจประชาชนที่ ใช้แรงงานและเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเหล่านี้เป็นผู้ใช้แรงงานที่ดีในอนาคตด้วย⁵⁴

ภาพที่ 10

อาสาสมัครตำรวจจราจรน้อย

ที่มา: “เวทีเยาวชน: ตำรวจจราจรน้อย” (“เวทีเยาวชน: ๓.๑. จะลาจอมน้อย”), *เสียงประชาชน* (22 กรกฎาคม 1978): 2.

⁵² พืพัด, (ขัณฑ์) “เวทีเยาวชน: เยาวชนในสองระบบ” (“เวทีเยาวชน: เยาวชน ในสองระบบ”), *เสียงประชาชน* (16 กันยายน 1978): 2.

⁵³ ทัศนะแรงงาน หมายถึง “วัตถุประสงค์ของต่าง ๆ ในสังคมล้วนแต่เกิดมาจากการใช้แรงงาน”

⁵⁴ “บทนำ: ควรจัดวางเวลาเรียนและเวลาใช้แรงงานของนักเรียนให้เหมาะสม” (“บทนำ: ถอนจัดวางเวลาเรียนและเวลาออกกำลังกายของนักเรียนให้เหมาะสม”), *เสียงประชาชน* (14 มกราคม 1978): 1.

ภาพที่ 11

ครูและนักเรียนโรงเรียนอุดมเวียงจันทน์ทำความสะอาดสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ในเวียงจันทน์

ที่มา: เสียงประชาชน (19 พฤศจิกายน 1979): 1.

นอกจากเยาวชนจะต้องเรียนรู้ “ทักษะแรงงาน” ในห้องเรียนแล้ว เยาวชนเหล่านี้ยังจะฝึกปฏิบัติด้วย โดยเฉพาะในช่วงปิดเทอม เยาวชนจะได้รับคัดเลือกเข้าไปทำงานเพื่อส่วนรวมดังตัวอย่างในภาพที่ 10 และ ภาพที่ 11 สำหรับตัวอย่างงานของเยาวชน ได้แก่ ครูประชาศึกษา, การปลูกต้นไม้และดอกไม้, การทำความสะอาดหมู่บ้านและโรงเรียนของตนเอง หรือ บางส่วนเข้าไปช่วยปฏิบัติงานตามโรงงานและองค์กรของรัฐ เช่น เขื่อนน้ำงึม, อาสาสมัครตำรวจจราจรน้อย เป็นต้น⁵⁵ รวมทั้ง การช่วยงานในไร่นาของประชาชน

การออกไปสู่ชนบทในช่วงปิดเทอมเป็นการร่วมดำเนินชีวิตกับพ่อแม่พี่น้องประชาชนชาวไร่ในกระบวนการการผลิต นอกจากนี้ นักเรียนจะมีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถของตนที่ได้ศึกษาร่ำเรียนอยู่ในโรงเรียนมาปฏิบัติงานจริงแล้ว ยังเป็นโอกาสให้ศึกษาฝึกฝนหล่อหลอมตนเองและได้บทเรียนอันดีเลิศจากประชาชนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะพื้นฐานประชาชน คือ

⁵⁵ “เวทีเยาวชน: ตำรวจจราจรน้อย,” เสียงประชาชน (22 กรกฎาคม 1978): 2-3., ในช่วงเวลาปิดเทอมระบบการศึกษาในลาว คือ ช่วง มิถุนายน จนถึง ต้นสิงหาคม ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงฤดูทำนาพอดี

คลังแห่งความรู้และบทเรียนปฏิบัติจริงอันยิ่งใหญ่และยังเป็นมหาวิทยาลัยของนักเรียน นักศึกษาตลอดถึงพนักงานทุกระดับอีกด้วย⁵⁶

นอกจากนั้น ภายใต้คำขวัญของกลุ่มเยาวชนลาว “ที่ใดยาก เยาวชนบุก ที่ใดทุกข์ เยาวชนผ่านพา ที่ใดชาติต้องการ เยาวชนขันอาสา” หรือ คำขวัญที่ว่า “เพื่อภารกิจปกป้องรักษาประเทศชาติและก่อสร้างสังคมนิยมเพื่อความผาสุกของประชาชนและเพื่อความก้าวหน้าของวัยหนุ่ม เยาวชนลาวอาจหาญก้าวขึ้นแถวหน้า” เยาวชนจำนวนมากจึงถูกเกณฑ์ไปทำงานฟื้นฟูบ้านเมืองด้วย เช่น การขุดดินถมระเบิด, การสร้างถนน, การสร้างสะพาน, การขุดคันและฟื้นฟูเหมืองแร่, การสร้างโรงงาน, วิสาหกิจ, โรงเรียน, โรงพยาบาล รวมทั้ง การสร้างระบบชลประทานด้วย⁵⁷

ต่อมา ภายหลัง ปี ค.ศ. 1980 องค์การเยาวชนจัดการประชุมใหญ่ขององค์กรเป็นครั้งแรก ในวันที่ 27-29 เมษายน ค.ศ. 1983 ซึ่งการประชุมครั้งนี้มีตัวแทนจากเยาวชนลาวทั่วประเทศเข้าร่วม จำนวน 251 คน และมีมติจัดตั้งให้วันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1955 เป็นวันจัดตั้งเยาวชนประชาชนปฏิวัติลาวด้วย และขยายขอบเขตหน้าที่ของเยาวชนลาวออกไป โดยเน้น การปกป้องรักษาประเทศชาติและการก่อสร้างสังคมนิยม⁵⁸ ดังจะเห็นได้จากคำให้โอวาทของนายกรัฐมนตรีไกสอน พมวิหาน แก่เยาวชนลาวในประชุมครั้งนี้ที่ว่า “เยาวชนจงเป็นอย่างนกอินทรีที่ไม่หวั่นกลัวต่อพายุลมแรง จนกลายเป็นสินไซ (สินไซ) ของยุคสมัยพวกเรา”⁵⁹

⁵⁶ “สนทนาระหว่างทำวซัดกับทำวแก๊: ปิดเทอมปีนี้นักเรียนควรทำอะไร?” (“สินทะบาละทอวักทำวซัดทำวแก๊: ยามพักร้อนปีนี้นักเรียน ควรทำอะไร?”), *เสียงประชาชน* (8 กรกฎาคม 1977): 3.

⁵⁷ ลาว, กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, *ประวัติศาสตร์ลาว (ดีกาดำบรรพ์-ปัจจุบัน)*, น. 654.

⁵⁸ *เรื่องเดียวกัน*, น. 654-655.

⁵⁹ เอกสารการประชุมใหญ่ครั้งที่ 1 ชาวหนุ่มประชาชนปฏิวัติลาว อ้างถึงใน ลาว, กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, *ประวัติศาสตร์ลาว (ดีกาดำบรรพ์-ปัจจุบัน)*, น. 655., สินไซ เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะของลาว และสินไซ มีคุณลักษณะสำคัญคือ ความกล้าหาญ, ความซื่อสัตย์, ความอดทนและความเสียสละ

พระสงฆ์ในระบอบใหม่

สถาบันพุทธศาสนาเป็นสถาบันสำคัญของลาวมาตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 1975 เนื่องจากพระสงฆ์และพระพุทธรูปมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณและยังมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของคนลาว โดยเฉพาะธรรมเนียมปฏิบัติและจารีตประเพณี เช่น การบวชเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ของผู้ชายลาว หรือ พุทธศาสนาเป็นตัวกำหนดกรอบศีลธรรมให้กับคนในสังคม กล่าวได้ว่า ในสังคมลาว บทบาทของสถาบันพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ว่า แม้แต่ในช่วงสงครามเย็นที่สหรัฐฯ เข้ามามีอิทธิพลต่อรัฐบาลลาว สหรัฐฯ ยังเล็งเห็นว่าสถาบันพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ทำให้สหรัฐฯ ให้การสนับสนุน รัฐบาล. ในการควบคุมและดูแลสถาบันพุทธศาสนาด้วย⁶⁰

ในขณะเดียวกัน แนวลาวฮักชาติ หรือ องค์การเคลื่อนไหวของ พปปล. ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติตามแนวคิดคอมมิวนิสต์⁶¹ กลับเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับสถาบันพุทธศาสนาอย่างมาก และพยายามอธิบายบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ในฐานะของผู้รักชาติ เช่นเดียวกับประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มปฏิวัติ และแนวลาวฮักชาติยังสนับสนุนพระสงฆ์มหานิกายให้เป็นตัวแทนของแนวทางพุทธศาสนาที่แท้จริงของลาว ในขณะที่กล่าวโจมตีพระสงฆ์ในกลุ่มธรรมยุตินิกายซึ่งสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม คือ สหรัฐฯ และ รัฐบาลว่าพระสงฆ์นิกายดังกล่าวไม่ได้เข้าใจพุทธศาสนาอย่างแท้จริง⁶²

⁶⁰ Pierre-Bernard Lafont, "Buddhism in Contemporary Laos," in Contemporary Laos: Studies in the Politics and Society of the Lao People's Democratic Republic, edited by Martin Stuart-Fox (Queensland: University of Queensland Press, 1982), p. 148.

⁶¹ ปีแอร์ เบอ์นาร์ด ลาฟอนท์ (Pierre-Bernard Lafont) อ้างถึงการวิเคราะห์ของสหรัฐฯ เกี่ยวกับแนวคิดมาร์กซิสต์กับแนวคิดในพุทธศาสนา ว่า ในแง่หนึ่ง แนวคิดมาร์กซิสต์ปฏิเสธทุกศาสนา เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชนและที่สำคัญแนวคิดมาร์กซิสต์มองพัฒนาการของสังคมเป็นการต่อสู้ระหว่าง 2 ชั้น และใช้ความรุนแรงเป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงซึ่งความคิดดังกล่าวขัดแย้งกับแนวทางพุทธศาสนาที่มองโลกเป็นหนึ่งเดียวกันผ่านวัฏจักรของการเวียนว่ายตายเกิด Pierre-Bernard Lafont, "Buddhism in Contemporary Laos," pp. 149-151.

⁶² Phoumi Vongvichit, Le Laos et la lutte victorieuse du peuple lao contre Le Neo-colonialisme américain (n.p.: Neo Lao Haksat Press, 1968), p. 26, quoted in Pierre-Bernard Lafont, "Buddhism in Contemporary Laos," p. 149.

แนวลาวัธกษัต อธิบายอีกว่า คำสอนของศาสนาพุทธมีเป้าหมายเช่นเดียวกับการปฏิบัติตามแนวทางมาร์กซิส กล่าวคือ แนวคิดเรื่องโลกพระศรีอารียตามความเชื่อของศาสนาพุทธซึ่งเชื่อว่าในอนาคตจะมีโลกที่ผู้คนมีความเท่าเทียมกันนั้นมีลักษณะเดียวกันกับเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติของแนวคิดคอมมิวนิสต์ คือ สังคมที่เท่าเทียมกัน อีกประการหนึ่ง แนวลาวัธกษัต อธิบายเปรียบเทียบพระพุทธเจ้าเป็นผู้เสนอแนวทางปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากกรรม ในทำนองเดียวกันกับ พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นผู้ปลดปล่อยประชาชนและชาติให้หลุดพ้นจากการเป็นทาสและนำประชาชนไปสู่ความสุข⁶³

อีกทั้ง เมื่อพิจารณาลักษณะของพระสงฆ์ที่ดำรงตนเป็นผู้ไม่ยึดมั่นกับตัวตนและมีเป้าหมายอุทิศตัวเองเพื่อความดีและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงแล้วลักษณะดังกล่าวเป็นเป็นลักษณะที่แนวลาวัธกษัตนำมาเป็นแรงจูงใจให้พระสงฆ์ร่วมในการปฏิบัติ⁶⁴ ดังจะเห็นได้ว่า องค์การสงฆ์ภายใต้การดูแลของพรรคมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งตั้งแต่ช่วงปฏิบัติและพระสงฆ์และสามเณรลาวเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดของสังคมนิยม, ขยายวัฒนธรรมของชาติ และยังเข้าร่วมต่อสู้ร่วมกับประชาชนจนปฏิบัติสำเร็จ

ภายหลังการปฏิบัติ พระสงฆ์ก็ยังมีบทบาทสำคัญในทางการเมืองและการช่วยเหลือสังคมอยู่บ่อยครั้ง แม้ว่าในระยะแรก รัฐบาลจะเข้าควบคุมบทบาทของพระสงฆ์ เช่น การควบคุมองค์การสงฆ์ให้อยู่ภายใต้การดูแลของพรรค หรือ การกำหนดบทบาทและแนวทางการเทศนาคำสอนของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับแนวทางของระบอบใหม่ คือ การสร้างสังคม “สังคมนิยม” ด้วยดังจะเห็นได้จากความเห็นของพระมหาคำตัน เทบบัวลี (ພະມະຫາຄຳຕັນເທບບົວລີ) ผู้แทนพระสงฆ์ลาวกล่าวในการประชุมใหญ่ผู้แทนประชาชนทั่วประเทศว่า

มีแต่แนวทางของ พปป. เท่านั้น ที่เป็นแนวทางที่ถูกต้อง สอดคล้องกับศีลธรรม ประเทศชาติจึงได้รับการปลดปล่อยอย่างทั่วถึงและพระสงฆ์สามเณรและอุบาสกอุบาสิกาพร้อมด้วยประชาชนบรรดาชนชาติผู้ถูกกดขี่ในทั่วประเทศได้หลุดพ้นออกจากความทุกข์ทรมานและได้ใช้สิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของตนอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น พระสงฆ์สามเณร

⁶³ *Ibid.*, pp. 149-151.

⁶⁴ *Ibid.*, pp. 151-152.

ส่วนใหญ่จะต้องยืนอยู่ข้างประชาชน ออกแรงเทศนาเผยแผ่ศีลธรรม
สร้างผลงานเพื่อสันติภาพ เอกราชและประชาธิปไตย⁶⁵

นอกจากนั้น บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในระบอบใหม่ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์
ยังสะท้อนให้เห็นว่า พระสงฆ์เป็นบุคคลหนึ่งที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของ
“คนใหม่สังคมนิยม” ตัวอย่างเช่น พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในโครงการและการรณรงค์ของรัฐ อาทิ
โครงการขจัดความไม่รู้หนังสือ ซึ่งรัฐบาลส่งพระสงฆ์ออกไปตามพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ครู ทั้ง
สอนผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือและเด็ก ๆ ในพื้นที่ทุรกันดาร หรือ โครงการรณรงค์ด้านสาธารณสุข⁶⁶ เช่น
การปลูกแต่งยาสมุนไพรพื้นบ้านของพระสงฆ์ที่วัดจอมแก้ว เมืองสะหวันนะเขต ในภาพที่ 12 วัด
จอมแก้วถือเป็นสถานที่ค้นคว้ายาสมุนไพรพื้นบ้านที่สำคัญ ซึ่งในแต่ละวันจะมีประชาชนกว่า 7
พันคน เข้ามารักษาและซื้อยาสมุนไพรในวัดแห่งนี้ จนกระทั่ง รัฐบาลเล็งเห็นประโยชน์จาก
โครงการดังกล่าวและได้ส่งสาธารณสุขเมืองสะหวันนะเขตเข้าไปช่วยพระสงฆ์ศึกษาวิจัยยา
พื้นบ้านและปรับใช้กับยาแผนปัจจุบันด้วย

พระสงฆ์วัดจอมแก้วจึงเป็นตัวอย่างที่ดีของพระสงฆ์ในระบอบใหม่ และสะท้อนให้
เห็นการผสมผสานคุณค่าความเชื่อดั้งเดิมในสังคมกับคุณค่าตามแนวทางสังคมนิยมอย่างลงตัว
ดังจะเห็นได้จากการกล่าวยกย่องพระสงฆ์วัดจอมแก้วใน *เสียงประชาชน* ด้วยว่า “การเดินทาง
ออกไปหาสมุนไพรต้องข้ามหนองน้ำ ข้ามภูเขา แต่ท่าน (พระสงฆ์วัดจอมแก้ว) ก็ไม่เหนื่อยและยัง
พยายามต่อไป...มันช่างจับใจและน่าเคารพบูชายิ่งกว่าเทพบุตรองค์ใดทั้งนั้น”⁶⁷

⁶⁵ “ตอนสำคัญในบทประกอบความเห็นของพระมหาคำตัน เทบบัวลี,” (“ตอนสำคัญ
ในบทประกอบความเห็นของพระมหาคำตัน เทบบัวลี”) *เสียงประชาชน* (17 ธันวาคม 1975): 1.

⁶⁶ Pierre-Bernard Lafont, “Buddhism in Contemporary Laos,” p. 153.

⁶⁷ เทิดทูนทะวิไซ (เทิดทูนทะวิไซ), “หมอยาสะหวันนะเขต” (“หมอยาสะหวันนะเขต”),
เสียงประชาชน (12 ตุลาคม 1977): 2.

ภาพที่ 12

หมอยาสงฆ์เมืองสะหวันนะเขต

ที่มา: เทิดทูนทะวิไซ, “หมอยาสงฆ์เมืองสะหวันนะเขต,” *เสียงประชาชน* (12 ตุลาคม 1977): 2.

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการสร้าง “คนใหม่สังคมนิยม” ของ พปปช. ที่สะท้อนผ่าน *เสียงประชาชน* นั้นชี้ให้เห็น สองวิธีการสำคัญ ประการแรก การล้างคนเก่า หรือ การทำลายคนระบอบเก่า ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ระดับที่หนึ่ง บุคคลที่ติดโรคร้ายสังคมซึ่งพรรคมองว่าเป็นภัยต่อศีลธรรม, ประเพณีอันดีงามของลาว, เป็นต่างชาติ ในระดับนี้ พรรคใช้การออกกระเปียบกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติตามและการส่งเข้าค่ายอบรมที่ดอนนางและดอนท้าว⁶⁸ ระดับที่สอง บุคคลที่พรรคถือว่าเป็นตัวแทนของระบอบเก่าและมีความคิดที่เป็นปฏิปักษ์กับระบอบใหม่ หรือ พรรคเรียกว่า “ปะติกัน” จะถูกส่งไปยังค่ายสัมมนา หรือ ค่ายกักกันในที่ห่างไกลและทุรกันดาร เพื่ออบรมให้เปลี่ยนแปลงตนเองตามแนวทางที่พรรคต้องการ รวมทั้งยังเป็นการกำจัดอำนาจของระบอบเก่าให้สิ้นซากไม่ให้บุคคลดังกล่าวเป็นภัยแทรกซึมความมั่นคงของระบอบใหม่

ประการที่สอง การนิยามคนลาวแบบใหม่ขึ้นมา โดยอธิบายผ่านกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เช่น เยาวชน, ผู้หญิง, พระสงฆ์, พนักงาน และกรรมกรให้สอดคล้องกับแนวทาง “คนใหม่สังคมนิยม” อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1991 ประชาชนลาวถูกนิยามให้เป็น “พลเมืองลาว” ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและพันธะพื้นฐานของพลเมือง ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า “คนใหม่สังคมนิยม” ถูกปรับเปลี่ยนไปให้กลายเป็น “พลเมืองดี” แทนการเน้นแนวทางสังคมนิยมดังเช่นที่ที่กล่าวมาข้างต้น

⁶⁸ “บทนำ: เด็ดเดี่ยวสะสางพิษร้ายของสังคมเก่า” (“ปิดบว: เด็ดเดี่ยวสะสางพิษร้ายของสังคมเก่า”), *เสียงประชาชน* (12 เมษายน 1976): 3.

การใช้ประวัติศาสตร์กระตุ้นความรักชาติลาว

ระบอบใหม่พยายามสร้างชาติลาวตามแนวทางสังคมนิยม ผ่านเครื่องมือที่สำคัญต่าง ๆ มากมาย เช่น อนุสาวรีย์, ระบบการศึกษา, พิธีกรรม เป็นต้น แต่ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะความพยายามของ พปปล. ที่ต้องการสร้างความทรงจำใหม่ให้แก่คนในสังคม ผ่านการเขียนประวัติศาสตร์ในหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* ซึ่งผู้เขียนจำกัดขอบเขตของการศึกษาไว้เพียงเรื่องการสร้างวีรบุรุษและศัตรูของชาติเท่านั้น เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจนว่า พปปล. ใช้ประวัติศาสตร์เหล่านี้กระตุ้นความรักชาติลาวและเจ้าอาวรณ์ประชาชนให้มีส่วนร่วมกับการสร้างชาติลาวใหม่อย่างไร

1. การสร้างวีรบุรุษของชาติ

ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประวัติศาสตร์นิพนธ์ในแบบฉบับของแนวลาวัจชาดเป็นการเขียนที่เน้นการต่อสู้กับศัตรูภายนอก ซึ่งในยุคสมัยประวัติศาสตร์ ศัตรูสำคัญคือ ศักดินาสยามและศักดินาพม่า จนกระทั่ง เมื่อถึงสมัยการปกครองของอาณานิคมจะเน้นเรื่องราวของวีรบุรุษที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่ต่อสู้กับเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสและฟาสซิสต์ญี่ปุ่น ตลอดจนกล่าวถึงความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตและพันธมิตรที่ได้ช่วยเหลือแนวลาวัจชาดเสมอ จนกระทั่ง เรื่องราวของการต่อสู้กับสหรัฐฯ⁶⁹ และแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์ดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ภายหลังการเปลี่ยนแปลงมาเป็นระบอบใหม่ด้วย

สำหรับแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์ของระบอบใหม่ที่สะท้อนในหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* จะเห็นได้ว่า พปปล. จะเน้นการต่อสู้ของประชาชนเป็นหลักและเน้นประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาของปฏิวัติตลอด 30 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการต่อต้านเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสและเจ้าอาณานิคมใหม่อย่างสหรัฐฯ รวมทั้ง ในหนังสือพิมพ์ยังยกย่องวีรบุรุษของชาติ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ร่วมปกป้องมาตุภูมิ และเสียสละเพื่อชาติบ้านเมืองและเรื่องราวของวีรบุรุษเหล่านี้จะถูกนำเสนอผ่านวันสำคัญของระบอบใหม่ ได้แก่ วันก่อตั้งกองทัพประชาชนลาว วันที่ 20 มกราคม, วันก่อตั้ง

⁶⁹ Martin Stuart-Fox, "Historiography, Power and Identity: History and Political Legitimation in Laos," in *Contesting Visions of the Lao Past: Lao Historiography at the Crossroads*, edited by Christopher E. Goscha and Søren Ivarsson (Denmark: NIAS Press, 2003) pp. 87-88.

พปปล. วันที่ 22 มีนาคม, วันยึดอำนาจการปกครองทั่วประเทศวันที่ 23 สิงหาคม, วันประกาศเอกราชจากฝรั่งเศสวันที่ 12 ตุลาคม และวันชาติ หรือ วันสร้างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาววันที่ 2 ธันวาคม

วันสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่จะเป็นวันสำคัญที่เกี่ยวกับ พปปล. อย่างชัดเจนเป็นที่ทราบโดยทั่วไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของพรรคและบุญคุณที่พรรคมีต่อประชาชนลาว สำหรับวันชาติ 2 ธันวาคม 1975 ถือเป็นวันสำคัญอย่างยิ่งของพรรค เพราะเป็นวันที่เปลี่ยนจากระบอบเก่ามาเป็นระบอบใหม่ เมื่อพิจารณาใน *เสียงประชาชน* จะให้ความสำคัญกับวันดังกล่าวอย่างมาก มีการนำเสนอข่าวตั้งแต่ช่วงเวลาจัดเตรียม, การจัดนิทรรศการต้อนรับ และเมื่อถึงวันงานก็นำเสนอข่าวการแข่งขันกีฬา, การแสดงศิลปวัฒนธรรม เช่น การฟ้อนรำ, การร้องเพลง เป็นต้น ตลอดจน การกล่าววยกย่องวีรกรรมของผู้เสียสละเพื่อชาติในวันดังกล่าวด้วย ซึ่งตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1977 พปปล. ซึ่งเป็นปีที่สร้างอนุสาวรีย์ที่ระลึกถึงผู้เสียชีวิตในการปฏิวัติสำเร็จ และกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ทุกปีผู้นำพรรคจะต้องนำพวงดอกไม้ไปเคารพยังอนุสาวรีย์ ดังกล่าวก่อนการเฉลิมฉลองวันชาติ 1 วัน เพื่อระลึกถึงการเสียสละของวีรบุรุษของชาติ ดังตัวอย่างในภาพที่ 13

ภาพที่ 13

บรรดาผู้นำพรรคและรัฐบาลลาววางพวงมาลาไว้อาลัยแก่ผู้เสียสละเพื่อชาติ

ที่มา : *เสียงประชาชน* (2 ธันวาคม 1977): 1.

ในช่วงสองปีแรกของระบอบใหม่ รัฐบาลยังจัดงานวันชาติในบริเวณที่ทำการพรรค ซึ่งจะมีขบวนของประชาชนและพนักงานในกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้าลาว, อุตสาหกรรม ร่วมเดินขบวนชูป้ายคำขวัญ ตลอดจนการร้องเพลงปฏิวัติ มาจนถึงที่ทำการพรรค และในวันดังกล่าวจะมีเจ้าสุพานวง ประธานประเทศและ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรี ออกมากล่าวเปิดพิธีฉลองวันชาติและให้โอวาทแก่ประชาชนที่มาร่วมงาน⁷⁰

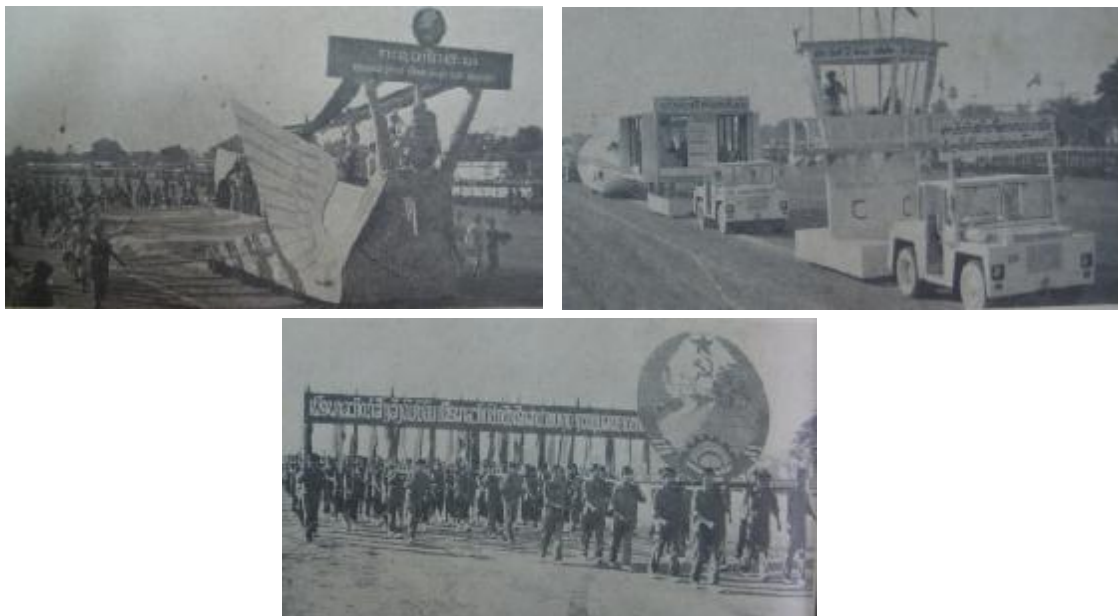
ต่อมา ตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1978 งานวันชาติได้จัดขึ้นที่ลานธาตุหลวงและเริ่มจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 ซึ่งนอกจากภายในงานมีการจัดนิทรรศการประวัติความเป็นมาของวันชาติแล้ว ยังมีการเดินขบวนต้อนรับวันชาติที่ยิ่งใหญ่กว่าเดิมมาก ขบวนเริ่มตั้งแต่การเดินสวนสนามของทหาร, คณะดุริยางค์บรรเลงเพลงปฏิวัติและเพลงชาติ, และทั้งผู้ชมและผู้เข้าร่วมเดินขบวนเฉลิมฉลองวันชาติต่างถือสัญลักษณ์ของชาติ, ธงชาติและคำขวัญต่าง ๆ ไปก่อบนบั้งไฟมาอีกทั้ง ในแต่ละกลุ่มองค์กรสำคัญของพรรค ต่างจัดขบวนของตนอย่างยิ่งใหญ่ ดังจะเห็นในภาพที่ 14 สำหรับขบวนที่น่าสนใจ ได้แก่ ขบวนประชาชนลาวซึ่งเป็นการเดินขบวนเพื่อแสดงให้เห็นว่าชาติลาวประกอบด้วย คนลาว 3 กลุ่ม คือ ลาวลุ่ม ลาวเทิง ลาวสูง และในขบวนแต่ละกลุ่มจะแต่งกายตามวัฒนธรรมและประเพณีของตน, ขบวนของกลุ่มงานกสิกรรม, ป่าไม้และการชลประทาน, ขบวนของโรงงานไฟฟ้าลาว และขบวนของกระทรวงอุตสาหกรรมจะนำเสนอผลงานการผลิตตลอดปี 1980 และการคาดการณ์เกี่ยวกับผลผลิตในอนาคตด้วย เช่น จำลองข้าวโพดอันใหญ่และโรงงานอาหารสัตว์ที่ทันสมัยไว้บนรถขบวน, ขบวนของกระทรวงแถลงข่าวและโฆษณาที่ นำครุฑสัญลักษณ์ของกระทรวงมาประดับบนรถขบวนและด้านล่างมีการพ่อนร่าและพ่อนมวยแบบพื้นเมืองอย่างสวยงาม, ขบวนของกระทรวงสาธารณสุขได้จำลองการผลิตยาแก้นิ่วและยาสมุนไพรไว้บนรถขบวน และท้ายสุด ขบวน “ทะเลคน” ซึ่งเป็นขบวนสุดท้าย ขบวนนี้เปรียบเทียบให้เห็นการขยายตัวของ “คนใหม่สังคมนิยม” ว่ากำลังแผ่กว้างออกไปเช่นเดียวกับทะเล⁷¹

⁷⁰ จันสิง ก่อแก้วบุมา (จันสิง ภัทรวุฒนา), “วันที่ 2 ธันวาคม” (“วันที่ 2 ธันวาคม”), *เสียงประชาชน* (7 ธันวาคม 1977): 3.

⁷¹ ดอกฝิ่น (ดอกฝิ่น), “งานร่วมนมมิตติ์ครั้งมหิพารต้อนรับวันสร้างตั้ง ส.ป.ป. ลาวครบรอบ 5 ปี” (“งานร่วมนมมิตติ์ครั้งมหิพารต้อนรับวันสร้างตั้ง ส.ป.ป. ลาวครบรอบ 5 ปี”), *เสียงประชาชน* (6 ธันวาคม 1980): 2-3.

ภาพที่ 14

ขบวนเฉลิมฉลองวันชาติ 2 ธันวาคม ปี ค.ศ. 1980

ที่มา: ภาพบนซ้าย เสียงประชาชน (2 ธันวาคม 1980): 3.

ภาพบนขวา เสียงประชาชน (2 ธันวาคม 1980): 3.

ภาพล่าง เสียงประชาชน (2 ธันวาคม 1980): 2

จะเห็นได้ว่า งานวันชาติ เน้นให้เห็นคุณความดีของพรรคและบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้กับพรรค ดังจะเห็นได้จากการสร้างอนุสาวรีย์ยกย่องผู้เสียสละเพื่อชาติและอีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การกล่าวยกย่องวีรบุรุษนักปฏิวัติของชาติซึ่ง พบปล. จะกล่าวยกย่อง ไกสอน พมวิหาน, สูดานวง, สีทน กมมะดำ และไฟด่าง ลอเบลียยาว สำหรับในช่วง 10 ปีแรกของการปกครอง 4 นักปฏิวัติมีผู้เสียชีวิต 1 คน คือ สีทน กมมะดำ เสียชีวิตในปี ค.ศ. 1977 ซึ่งงานศพของสีทนถูกจัดอย่างยิ่งใหญ่ และได้รับการยกย่องจากพรรคว่า สีทนเป็น “ผู้ที่รักชาติลาวและเป็นตัวแทนของกลุ่มลาวเทิงที่ยิ่งใหญ่”⁷² ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวไว้อาลัยสีทน กมมะดำของ พูมี วงวิจิต สมาชิกพรรคระดับสูง

⁷² MacAlister Brown and Joseph J. Zasloff, Apprentice Revolutionaries: the Communist Movement in Laos, 1930-1985 (United State of America: Hoover Press Publication, 1986), p. 149.

ซึ่ง พูมีกล่าวยกย่องคุณความดีของสีทนที่ต่อสู้กับฝรั่งเศสร่วมกับองแก้วและองกมมะดำบิดาของสีทนมาตั้งแต่เมื่ออายุ 15 ปีและหลายครั้งสีทนถูกจับขังคุกแต่สีทนก็ไม่ย่อท้อ ยังยืนหยัดในการต่อสู้เพื่อชาติ จนกระทั่ง สีทนเข้าร่วมกับ พปปล. และได้นำชัยชนะมาสู่ประเทศชาติในที่สุด

ท่านสีทน กมมะดำจากพวกเราไปในวันนี้จากไปแต่ร่างกายแต่ผลงานที่ท่านสร้างไว้เคียงบ่าเคียงไหล่กับประชาชนลาวบรรดาชนชาตินั้นได้ถูกจารึกไว้เป็นอักษรทองคำแดงที่เปรียบเหมือนดังสีเลือดรักชาติของท่านที่เคยไหลท่วมทั้งแผ่นดินลาวครั้งแล้วครั้งเล่า ตั้งแต่เหนือจนถึงใต้ของประเทศเรา อย่างไม่มีวันจืดจางไปจากความทรงจำของประชาชนลาวบรรดาชนชาติพวกเรา . . . ในประวัติศาสตร์การต่อสู้ที่เป็นอมตะของชาตินั้น ท่านสีทน กมมะดำ คือแบบอย่างคนของชาติที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีชนทั้งชาติและความสามัคคีบรรดาชนชาติ เป็นคนที่ประชาชนลาวบรรดาชนชาติเรารักอย่างมากและเป็นคนที่พวกจักรพรรดิและลูกมือเกลียดชังแต่ก็กลัวที่สุด⁷³

เรื่องราววีรบุรุษของชาติเหล่านี้จึงถูกนำเสนอผ่านวีรกรรมในขบวนการปฏิวัติ ซึ่งในช่วงทศวรรษ 1990 ไปแล้ว พรรคได้สร้างอนุสาวรีย์ของผู้นำของพรรคในฐานะวีรบุรุษที่เสียสละเพื่อชาติด้วย ได้แก่ ไกสอน พมวิหาน, สุกพานวง, พูมี วงวิจิต, พุน สีปะเสิด, สีสมพอน ลอวันไซ, ท้าวตู, ไฟด่าง ลอเบียบาว และสีทน กมมะดำ⁷⁴

นอกจากนั้น พปปล. ยังเน้นบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตด้วย ดังจะกล่าวในตัวอย่างต่อไปนี้ คือ การอธิบายวันประกาศเอกราชจากฝรั่งเศส วันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 1945 ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดในช่วงท้ายของการปกครองของอาณานิคมฝรั่งเศส และก่อนหน้านั้น มหาลิลา วีระวงส์ ได้เขียนหนังสือ ประวัติศาสตร์

⁷³ “ท่านพูมี วงวิจิตกล่าวคำกล่าวไว้อาลัยที่พิพิธภัณฑสถานสีทน กมมะดำ” (“ท่านพูมี วงวิจิตกล่าวคำไว้อาลัยที่ยัทธิวิสิขันทานสีทิน กมมะดำ”), *เสียงประชาชน* (6 พฤษภาคม 1977): 1, 4., ส่วนที่เน้นเป็นของผู้เขียน

⁷⁴ กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม (กระทรวงทะแยงฮ่าวและวัดทะนะฮ่า), พระยาฟ้ารุ่งแห่งล้าธรณี ผู้นำสถาปนาอาณาจักรล้านช้างเอกราชครอบ 650 ปี (พระยาฟ้ารุ่งแห่งล้าธรณีและนิัฐนาพาสะทะปะนาอาณาจักล้านช้าง เอกราช 650 ปี), (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ, 2002), น. 10-12.

วันที่ 12 ตุลาคม 1945⁷⁵ อธิบายความสำคัญของวันดังกล่าวว่าเป็นวันประกาศเอกราชจากฝรั่งเศส และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในเหตุการณ์ครั้งนั้น คือ เจ้าเพชรรัตนวาทานนท์ ซึ่งเป็นผู้นำคนสำคัญของขบวนการแนวลาวยึดสะละ ในขณะที่ ประวัติศาสตร์วันที่ 12 ตุลาคม 1945 ตามแบบฉบับของแนวลาวยึดสะละที่เขียนโดยพุมิ วงวิจิต ในปี ค.ศ. 1969 กลับให้ความสำคัญกับพลังความสามัคคีของประชาชนที่ร่วมกันต่อต้านจักรวรรดินิยมตามแนวทางของการปฏิวัติ ซึ่งพุมิอธิบายว่า เหตุการณ์การต่อต้านการยึดอำนาจจากญี่ปุ่นในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญอย่างมากที่ทำให้ประชาชนลุกฮือต่อต้านฝรั่งเศสจนจัดตั้งรัฐบาลลาวยึดสะละในวันที่ 12 ตุลาคม 1945 ได้⁷⁶

อย่างไรก็ดี ในทัศนะของพรรค ประวัติศาสตร์วันที่ 12 ตุลาคม 1945 ถูกอธิบายว่าการประกาศเอกราชของลาวสำเร็จได้อันเนื่องมาจากความช่วยเหลือของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ดังจะเห็นได้ใน *เสียงประชาชน* ในปี ค.ศ. 1976 กล่าวระลึกถึงวันที่ 12 ตุลาคม

ก่อนหน้านี้ 31 ปี ภายหลังกองทัพแดงโซเวียตเอาชนะพวกฟาสซิสต์ ญี่ปุ่นในตอนท้ายสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนลาวที่อยู่ภายใต้การนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน และพรรคประชาชนลาว หรือ พรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบันก็ถือโอกาสในเวลานั้นลุกฮือขึ้นยึดอำนาจจากญี่ปุ่นในวันที่ 23 สิงหาคม 1945 และต่อจากนั้นก็ได้ประกาศเอกราชของประเทศลาวต่อโลกในวันที่ 12 ตุลาคม 1945 การประกาศเอกราชของลาวต่อชาวโลกเป็นการกล่าวเตือนพวกจักรพรรดิว่าลาวได้ล้มล้างความเป็นข้าทาสของชาติอื่นอย่างสิ้นเชิงแล้ว ความเป็นเอกราช อำนาจ

⁷⁵ Sila Viravong, *History of 12 October 1945*, (Vientiane: Pakpasak Kanphim, 1975) quoted in Bruce M. Lockhart, "Narrating 1945 in Lao Historiography," quoted in *Contesting Visions of the Lao Past: Lao Historiography at the Crossroads*, edited by Christopher E. Goscha and Søren Ivarsson (Denmark: NIAS Press, 2003), pp. 138-139.

⁷⁶ Phoumi Vongvichit, "Laos and Victorious Struggle of the Lao People against U.S. Neo-Colonialism," (Hanoi: Neo Haksat, 1969), pp. 43-44, quoted in Bruce M. Lockhart, "Narrating 1945 in Lao Historiography," pp. 141-142.

อธิปไตยและผืนแผ่นดินอันครบถ้วนซึ่งคือ สิทธิพื้นฐานแห่งชาติลาวนั้นไม่มีศัตรูใดมาแตะต้องได้เป็นเด็ดขาด⁷⁷

หรือ คำอธิบายในบทความ “มูลเชื้อ 12 ตุลา”

ภายหลังที่กองทัพแดงโซเวียตช่วยชนะพวกฟาสซิสต์เยอรมันและต่อมาในเวลาไล่เลี่ยกันนั้นก็มีชัยชนะต่อพวกฟาสซิสต์ญี่ปุ่น และภายหลังการปฏิวัติเดือนสิงหาคมของเวียดนามประสบผลสำเร็จ ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ลาวอยู่ภายใต้การนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนโดยตรงและด้วยการร่วมมือของชาวเวียดนามต่างด้าว, ประชาชนลาวก็ได้ลุกฮือขึ้นยึดอำนาจในวันที่ 23 สิงหาคม 1945 นับตั้งแต่นั้นมา เมืองต่าง ๆ ก็ได้อยู่ในกำมือของประชาชนลาว จนกระทั่งวันที่ 12 ตุลาคม 1945 ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ลาวที่นครหลวงเวียงจันทน์มีการจัดตั้งรัฐบาลเอกราชและรัฐบาลลาวอิสระก็ได้ประกาศต่อเวทีโลกว่าลาวเป็นประเทศเอกราชแล้ว กล่าวได้ว่า การลุกฮือขึ้นยึดอำนาจในเดือนสิงหาคม 1945 และการประกาศเอกราชในวันที่ 12 ตุลาคม 1945 นับเป็นวันที่มีความหมายสำคัญของประวัติศาสตร์ของลาว เพราะได้เสริมขยายจิตใจและความรักชาติของประชาชนลาวและเป็นมูลเชื้ออันสง่างามของประชาชนลาว สะท้อนให้เห็นว่า คนลาวมีความสามัคคี, เด็ดเดี่ยวต่อสู้ด้านจักรพรรดิผู้รุกราน และสามารถชิงเอาเอกราชมาให้ชาติลาวได้ รวมทั้งเปิดช่องทางให้การปฏิวัติลาวให้ก้าวหน้าขึ้น⁷⁸

⁷⁷ “บทนำ: เสริมขยายมูลเชื้อ 12 ตุลาเข้าในการปกปักและก่อสร้างระบอบใหม่” (บทนำ: เสริมขยายมูลเชื้อ 12 ตุลาเข้าในການປັກປັກແລະກໍ່ສ້າງລະບົບໃໝ່), *เสียงประชาชน* (12 ตุลาคม 1976): 1.

⁷⁸ “มูลเชื้อ 12 ตุลา,” (“มูลเชื้อ 12 ตุล”) *เสียงประชาชน* (12 ตุลาคม 1976): 2.

ภาพที่ 15

ภาพการ์ตูนเฉลิมฉลองวันที่ 12 ตุลาคม

ที่มา : ประชาชน (12 ตุลาคม 1985): 1.

จะเห็นได้ว่า การอธิบายประวัติศาสตร์วัน 12 ตุลาคม 1945 ตามแบบฉบับของพรรคจะไม่เอ่ยถึงบทบาทของเจ้าเพชรระดาในขบวนการลาวอิสระเลย⁷⁹ แต่ พปปล. กลับเน้นบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญดังกล่าวซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นอกจากวีรบุรุษของชาติลาวจะหมายถึง คนใน พปปล. แล้ว ยังหมายถึง บุคคลที่มีบุญคุณกับพรรคและประชาชนลาวด้วย ได้แก่ โฮจิมินห์, คาร์ล มาร์กซ์, เลนิน, สตาลิน เป็นต้น ซึ่งแต่ละคนเป็นผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและสหภาพโซเวียต

⁷⁹ ในทัศนะของไกสอน พมวิหาน ประวัติศาสตร์วันที่ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส 12 ตุลาคม 1945 เกิดขึ้นได้เพราะการต่อสู้ของประชาชน ส่วนบทบาทของกลุ่มขบวนการลาวเป็นลาว หรือลาวอิสระ ไกสอนมองว่า เป็นการเคลื่อนไหวของผู้รักชาติที่ได้รับอิทธิพลจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนและยังกล่าวด้วยว่าเป็นเพราะบุคคลที่เคลื่อนไหวในกลุ่มในดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นปัญญาชนและชนชั้นกลางซึ่งเป็นจุดด้อยที่ทำให้การเคลื่อนไหวในนามกลุ่มลาวอิสระล้มเหลวทำให้ พปปล. กลายเป็นกลุ่มที่บทบาทสำคัญในการปฏิวัติในภายหลังดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Kaysone Phomvihane, "Report on the Political Program," in Kaysone Phomvihane, On the National Democratic Revolution in Lao (Hanoi: Su That, 1986), p. 47, 86, quoted in Bruce M. Lockhart, "Narrating 1945 in Lao Historiography," pp. 141-142.

สำหรับบุญคุณของพรรคคอมมิวนิสต์สหภาพโซเวียตนั้นสำคัญอย่างยิ่ง เพราะพปปล. กล่าวถึงการปฏิวัติของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1917 นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติลาว ดังจะเห็นจากความเห็นของไกสอน พมวิหานที่กล่าวถึงการปฏิวัติเดือนตุลาใน หนังสือพิมพ์ปราฟดาของสหภาพโซเวียตว่า

ประชาชนลาวรู้สึกปีติขมชื่นเป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกับประชาชนสหภาพโซเวียต รวมทั้ง ประชาชนผู้ใช้แรงงานในโลก ซึ่งต่างร่วมระลึกถึงวันมหาปฏิวัติเดือนตุลาคมอันเป็นเหตุการณ์อันพิสดารที่สุดในประวัติศาสตร์มวลมนุษยชาติได้เวียนมาใหม่ครบรอบ 60 ปี เมื่อหวนคืนมาดูประวัติศาสตร์อันสง่างามของชาตินิลาที่ได้อาศัยอย่างกล้าแก่งเป็นเวลาหลายสิบปีติดต่อเนื่องกันมา ก็จะสามารถชนะลัทธิล่าเมืองขึ้นแบบเก่าและแบบใหม่ และพร้อมกันก่อสร้างประเทศชาติก้าวขึ้นท่ามกลางเส้นทางสังคมนิยม ซึ่งในแต่ละก้าวนั้น ประชาชนบรรดาชนชาตินิลาที่ยิ่งรู้สึกซาบซึ้งในอิทธิพลสากลอันใหญ่หลวงที่สุดของการปฏิวัติเดือนตุลา⁸⁰

เลนิน จึงเป็นนักปฏิวัติคนสำคัญที่ พปปล. ยกย่องควบคู่กับวันปฏิวัติบอลเชวิค ซึ่งในช่วงวันที่ 6 พฤศจิกายนของทุกปี ซึ่งถือเป็นวันระลึกถึงเหตุการณ์วันปฏิวัติเดือนตุลาของสหภาพโซเวียต ในหนังสือพิมพ์จะลงภาพและประวัติของเลนินด้วย ดังตัวอย่างในภาพที่ 16 และภาพที่ 17 และยกย่องให้เลนินเป็นวีรบุรุษของชาตินิลาด้วย รวมทั้ง ภารกิจการปฏิวัติของเลนินก็ได้รับการกล่าวยกย่องว่า “ภารกิจการปฏิวัติของเลนินยิ่งใหญ่ตลอดกาล”⁸¹

สำหรับ บุคคลสำคัญของการปฏิวัติลาวอีกคน คือ โฮจิมินห์ คริสโตเฟอร์ โกซา (Christopher E. Gosha) อภิปรายเกี่ยวกับการยกย่องโฮจิมินห์ว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะสัมพันธ์พิเศษระหว่างเวียดนามกับลาว ซึ่ง ทางการลาวยกย่องโฮจิมินห์ให้เป็น “บิดาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน” (“Father of Indochinese Communism”) ตามแบบเวียดนาม อีกทั้ง โฮจิมินห์ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์พิเศษระหว่างเวียดนาม-ลาวที่แน่นแฟ้นดังจะเห็นได้จากภาพ

⁸⁰ “การปฏิวัติเดือนตุลาคันธงแห่งอิสรภาพ เอกราชของบรรดาประชาชาติ บทความของท่านไกสอนในหนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์ ปราฟดา” (“ການປະຕິວັດເດືອນຕຸລາ ຄັນທຸງແຫ່ງອິດສະລະພາບ ເອກລາດຂອງບັນດາປະຊາຊາດ ບດຂອງທ່ານໄກສອນໃນໜັງສືພິມປະຈະວາ”), ເສື່ອງປະຊາຊາດ (5 พฤศจิกายน 1977): 1.

⁸¹ ເສື່ອງປະຊາຊາດ (7 พฤศจิกายน 1977): 1.

ประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียง คือ ภาพเจ้าสุพานวงและครอบครัวถ่ายร่วมกับโฮจิมินห์⁸² โฮจิมินห์จึงถือเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่ พปปล. ให้ความสำคัญอย่างมากและในหนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* วันที่ 19 พฤษภาคม ของทุกปีจะเป็นวันระลึกถึงวันเกิดของโฮจิมินห์ ซึ่งจะมีทั้งบทกลอนระลึกถึงคุณความดี หรือ บทความยกย่องวีรกรรมต่าง ๆ ของโฮจิมินห์อย่างยิ่งใหญ่

ภารกิจของท่านโฮจิมินห์ยิ่งใหญ่ที่สุด ท่านเป็นอาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ของการปฏิวัติเวียดนามและเป็นผู้ที่นำที่เสนอแผนพรรคของชนชั้นกรรมกรและประชาชนเวียดนาม ท่านยังเป็นนักรบดีเด่นในขบวนการคอมมิวนิสต์สากล และขบวนการปลดปล่อยชาติ ชื่อเสียงและคุณงามความดีของท่านจะยืนยงตลอดกาล ภารกิจและจิตใจของท่านที่ยังค้างอยู่นั้นจะต้องสำเร็จสมบูรณ์อย่างแน่นอน⁸³

อาจโดยสรุปได้ว่า การยกย่องวีรบุรุษที่เป็นคนภายนอก หรือ ชาวต่างชาติ นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ประวัติศาสตร์เพื่อกระตุ้นความรักชาติแล้ว การอธิบายความเกี่ยวโยงของบุคคลเหล่านี้ในประวัติศาสตร์ลาวยังสะท้อนให้เห็นว่า พปปล. พยายามอธิบายประวัติศาสตร์ใหม่เพื่อให้ตนเองมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์ชาติลาว ซึ่งก่อนหน้านี้ พปปล. ไม่เคยปรากฏอยู่เลย

⁸² Christopher E. Gosha, "Revolutionizing the Indochinese Past: Communist Vietnam's 'Special' Historiography on Laos," in *Contesting Visions of the Lao Past: Lao Historiography at the Crossroads*, edited by Christopher E. Goscha and Søren Ivarsson. (Denmark: NIAS Press, 2003), p. 280.

⁸³ ชีวประวัติของประธานโฮจิมินห์ ("ชีวิตปะชาตของปะธานโฮจิมิน"), *เสียงประชาชน* (19 พฤษภาคม 1976): 2.

ภาพที่ 16

ภาพการเฉลิมฉลองวันปฏิวัติเดือนตุลาของสหภาพโซเวียต

ที่มา: ภาพบน เสียงประชาชน (7 พฤศจิกายน 1977): 1.

ภาพล่าง เสียงประชาชน (7 พฤศจิกายน 1979): 1.

ภาพที่ 17

วีรบุรุษของชาติ

ที่มา: ภาพซ้าย เสียงประชาชน (24 เมษายน 1980): 1.

ภาพกลาง เสียงประชาชน (14 กรกฎาคม 1979): 1.

ภาพขวา เสียงประชาชน (19 พฤษภาคม 1976): 1.

2. ศัตรูของชาติ

ในระยะแรกของการปกครอง พปป.ล. หวาดกลัวการแทรกซึมและทำลายล้างของฝ่ายตรงข้ามซึ่งพรรคเรียกกลุ่มเหล่านี้ว่า “ปะติกัน” ซึ่งหมายถึง กลุ่มอำนาจการเมืองเก่า, ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาและไทย รวมทั้ง ไทยและสหรัฐฯ ด้วย สำหรับการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลใหม่ หรือ กลุ่ม “ปะติกัน” มีอยู่เป็นระยะ ๆ เช่น ในปลายปี 1978 ผุย ชะนะนิคอน ประกาศจัดตั้ง “รัฐบาลราชอาณาจักรลาวเสรี” ที่เมืองทางตอนใต้ของฝรั่งเศส⁸⁴ ขาวนี้ทำให้ทางการลาวตระหนักและกล่าวประณามฝรั่งเศสที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มต่อต้านเหล่านี้ใส่ร้ายระบอบใหม่และผู้นำของลาว

เหตุการณ์ดังกล่าวจึงยิ่งตอกย้ำความไม่จริงใจของฝรั่งเศสต่อรัฐบาลลาว เพราะก่อนหน้านี้ในเดือนกรกฎาคม ปีเดียวกัน รัฐบาลลาวเพิ่งกล่าวโจมตีสถานทูตฝรั่งเศสในลาวว่าให้ความช่วยเหลือกลุ่มต่อต้านรัฐบาล เช่น ส่งสายลับเข้ามาหาข่าวหรือบ่อนทำลายลาว, เป็นศูนย์เชื่อมโยงกลุ่มปะติกันลาวทั้งภายในและนอกประเทศ รวมทั้ง รัฐบาลฝรั่งเศสปล่อยให้พวก “ปะติกันลาว” จัดตั้งองค์การปะติกันต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก และยังให้สิทธิในการเคลื่อนไหวเพื่อด้านระบอบใหม่ของลาวด้วย ตัวอย่างที่ทางการลาวกล่าวอ้างคือ พนักงานในสถานทูตฝรั่งเศสช่วยกบฏชาติลาวที่มีชื่อย่อว่า “องค์การ 21-18” ทำสำเนาภาพถ่ายและใบปลิวฉบับลงวันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1976 แจกจ่าย ด้วยยานพาหนะของสถานทูตทหารฝรั่งเศสด้วย อีกทั้ง การสนับสนุนให้คนลาวหนีออกจากประเทศ ทั้งวิธีล่องลอยด้วยการจูงใจให้มีสิทธิเรียนต่อชั้นสูงในฝรั่งเศส, ให้คนไปเรียนในฝรั่งเศสแบบผิดกฎหมาย, จัดตั้งศูนย์สูบฝิ่นกินกัญชาและการค้าเถื่อน, หลอกหลวงพวกนักศึกษาปัญญาชนที่ศึกษาอยู่ฝรั่งเศสให้ต่อต้านกับระบอบใหม่ และที่สำคัญ นักข่าวฝรั่งเศสก็นำเสนอข่าวเกี่ยวกับ พปป.ล. ในเชิงลบและบิดเบือนความจริงใจและความพยายามของระบอบใหม่⁸⁵

ยิ่งไปกว่านั้น ในช่วงกลางปี ค.ศ. 1978 สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างเวียตนามกับกัมพูชากำลังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้ พปป.ล. หวาดระแวงประชาชนและสมาชิกพรรคที่

⁸⁴ “บทวิจารณ์: เลห์กิลเกามาปฏิบัติใหม่” (“บิตวิจาม: เลห์กิลเกามาปะติบัดไซ”), *เสียงประชาชน* (23 ตุลาคม 1978): 1.

⁸⁵ “สนทนาระหว่างท้าวซัดกับท้าวแก้ว: ใครเป็นตัวการทำลายสายพั้วพันลาว-ฝรั่งเศส” (“สนทนาละท้าวซัดกับท้าวแก้ว: ไผ่เข้นถื่อท้าวท้าวลาย ลาวสายพั้วพันลาว-ผู้”), *เสียงประชาชน* (13 กรกฎาคม 1978): 3.

เป็นกลุ่มนิยมจีน กล่าวได้ว่า ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1970 จีนกลายเป็นศัตรูตัวใหม่ของลาว โดยเฉพาะภายหลังการขึ้นมามีอำนาจของ เติ้ง เสี่ยว ผิง ที่เริ่มใช้นโยบายเปิดประเทศและเปิดความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศเสรีนิยม คือ สหรัฐฯ และไทย ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของเวียดนาม และลาวในขณะนั้น สถานการณ์ของการเมืองระหว่างประเทศจีนและลาวยิ่งตึงเครียด เมื่อจีนโจมตีเวียดนาม ทางลาวจึงเริ่มกล่าวโจมตีรัฐบาลจีนอย่างมากตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1980 ดังจะเห็นใน *เสียงประชาชน* ที่ทั้งเขียนบทความโจมตีการกระทำของจีนและไทยและภาพการ์ตูนล้อเลียนความร่วมมือของไทย, จีนและสหรัฐฯ ว่าทั้งสามประเทศจ้องแต่ทำลายสันติภาพและมุ่งทำร้ายประเทศลาวตลอดเวลา

นอกจากนั้น ในช่วงต้นปี ค.ศ. 1980 รัฐบาลลาวจับกุมพนักงานหรือสมาชิกที่นิยมจีน ซึ่งแม้แต่ *เสียงประชาชน* ในวันที่ 4 สิงหาคม ปี ค.ศ. 1980 ยังกล่าวประณามว่าพนักงานของรัฐบาลบางส่วนได้ปล้นทรัพย์สิน, ทารุณ, เขี่ยคนติและกักขังประชาชนซึ่งเป็นคนที่ตนเองไม่ชอบ และในหนังสือพิมพ์ยังกล่าวหาพนักงานของพรรคเหล่านั้นได้ใช้อำนาจในทางที่ผิดและประวิบัติคนอื่นให้เป็นฝ่ายนิยมจีน ซึ่งคาดการณ์ว่ามีมากกว่า 530 คนที่ถูกประวิบัติและในปี ค.ศ. 1983 มีผู้ถูกจับกุมในข้อหานิยมจีนราว 30-100 คน ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากในพรรค สันคลอนอย่างหนัก แม้แต่ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรียังประณามการคอร์รัปชันและการขาดประสิทธิภาพของการทำงานในองค์กรของรัฐในปี ค.ศ. 1982 ด้วย และแมคอัลลิสเตอร์ บราวน์ (MacAlister Brown) ได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐคนหนึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวด้วยว่า ในช่วงเวลานั้น พนักงานในพรรคหลายคนคอร์รัปชัน, ใช้อำนาจในทางที่ผิด, ผิดประเวณี และถูกจับแบบลับ ๆ รวมทั้ง บางคนถูกจับด้วยข้อหานิยมจีนซึ่งในขณะนั้นถือเป็นเรื่องที่อ่อนไหวอย่างมากภายในพรรค⁸⁶

อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 จนถึง ปี ค.ศ. 1986 ไทยคือศัตรูของชาติที่มีการกระทบกระทั่งกันมาโดยตลอด ซึ่งเมื่อพิจารณาทางด้านภูมิศาสตร์จะเห็นได้ว่า ประเทศลาวเป็นเพียงประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่มีทางติดกับทะเล และมีพื้นที่โดยรอบติดกับประเทศต่าง ๆ ดังนี้ ทางตอนใต้ลาวติดกับกัมพูชา (541 กิโลเมตร), ทางทิศเหนือติดกับจีน (423 กิโลเมตร), ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดกับพม่า (235 กิโลเมตร), ทางทิศตะวันตกติดกับไทย

⁸⁶ MacAlister Brown สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในเวียงจันทน์ในปี ค.ศ. 1980 ใน MacAlister Brown and Joseph J Zasloff, *Apprentice Revolutionaries: the Communist Movement in Laos, 1930-1985*, p. 157.

(1,754 กิโลเมตร), และทางทิศตะวันออกติดกับเวียดนาม (2,130 กิโลเมตร) และจะเห็นได้ว่า แม้ว่าลาวจะมีพรมแดนติดกับเวียดนามมากที่สุด แต่พรมแดนที่มีปัญหามากที่สุดคือ พรมแดนระหว่างลาวกับไทย ซึ่งมีปัญหาเรื่องพรมแดนมาตั้งแต่สมัยฝรั่งเศสปกครองแล้ว⁸⁷

อีกประการหนึ่ง ทั้งลาวและไทยต่างมีลักษณะทางสังคม, วัฒนธรรมและภาษาที่ใกล้เคียงกันมาก ซึ่งมีคำกล่าวเรียกความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายว่า “บ้านพี่เมืองน้อง” อย่างไรก็ดี คำดังกล่าวมีนัยที่มองว่าไทยเป็นพี่และลาวเป็นน้องอยู่เสมอ⁸⁸ และเป็นคำกล่าวที่ลาวมักจะนำมากระทบกระทั่งเทียบต่อการกระทำของไทยอยู่บ่อยครั้ง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในภาพที่ 18 ทั้งสองภาพจะเปรียบเทียบให้เห็นว่า ลาวเปรียบไทยเป็นงูที่ปลิ้นปล้อนหลอกหลวง เพราะคำพูดที่ว่า “ไทยกับลาวก็เหมือนบ้านพี่เมืองน้อง” ขัดกับการกระทำของไทย ในทัศนะของลาวมองว่าคำว่า “บ้านพี่เมืองน้อง” ที่ไทยกล่าวถึงเป็นแบบกลุ่มปะติกันไทย ดังจะเห็นในภาพซ้าย งูที่เป็น “ปะติกันขุนศึกไทย” ยื่นมือมาจับกับลาวเพื่อแสดงถึงมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ขณะเดียวกัน งูปะติกันไทยก็ใช้หางพันรอบตัวคนลาว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่ลอบกัด ทำให้คนลาวทำหน้างุนงงและสงสัยถึงการกระทำของไทย เช่นเดียวกับ ในภาพขวา จะเห็นได้ว่า ไทยใช้โทรโข่งประกาศไปยังฝั่งลาวว่า “ลาว ไทยเป็นบ้านพี่เมืองน้อง” แต่ระหว่างที่ประกาศนั้น งูที่เป็นกลุ่มปะติกันไทยเลื้อยไปยังฝั่งลาวเพื่อฉกกินไข่ไก่ ซึ่งอาจเปรียบได้กับว่าไทยหน้าไหว้หลังหลอก หรือ ต่อหน้าก็พูดจาดีแต่ลับหลังก็ลอบทำร้ายทุกครั้งที่มีโอกาส

⁸⁷ Vathana Pholsena and Ruth Banomyong, Laos: From Buffer State to Crossroads? (Chiang Mai: Mekong Press, 2006), p. 71.

⁸⁸ คนลาวเห็นว่าควรจะใช้คำว่า “บ้านใกล้เรือนเคียง” มากกว่าคำว่า “บ้านพี่เมืองน้อง” Vathana Pholsena and Ruth Banomyong, Laos: From Buffer State to Crossroads?, pp. 60-61.

ภาพที่ 18

ภาพการ์ตูนล้อเลียนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว

ที่มา: ภาพซ้าย เสี่ยงประชาชน (22 เมษายน 1976): 2.

ภาพขวา เสี่ยงประชาชน (26 กรกฎาคม 1977): 2.

นอกจากนั้น ไทยยังเป็นผู้ค้าสำคัญของลาวที่ได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศมีลักษณะเอื้ออำนวย ฉะนั้น ประวัติศาสตร์ในอดีตจึงเป็นปัจจัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศและความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายยังขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองระหว่างประเทศด้วย ตัวอย่างสำคัญประการหนึ่งคือ เหตุการณ์ในช่วงสงครามเวียดนามที่ไทยสนับสนุนกองทัพอเมริกันซึ่งทำให้เป็นเรื่องที่ยากที่ลาวจะไว้วางใจไทยได้ แม้แต่เจ้าหน้าที่ไทยระดับสูงยังกล่าวว่าผู้นำทางการเมืองในเวียงจันทน์ไม่เคยไว้วางใจไทยอันเนื่องมาจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่ไทยมีภาพลักษณ์เป็นผู้บุกรุกลาวตลอดมา (Aggressor)⁸⁹

สำหรับ ตัวอย่างสำคัญเกี่ยวกับปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างไทยกับลาวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ เสี่ยงประชาชน คือ ปัญหา 3 หมู่บ้าน ซึ่งมีการปะทะกันอย่างรุนแรงตั้งแต่ ค.ศ. 1984 และถือเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุดในรอบ 10 ปีของการปกครองในระบอบใหม่ของลาว

⁸⁹ “Thailand: Army Chief Details Military relations with Southeast Asia Neighbors,” *The Nation* (May 3, 2002) quoted in Vattthana Pholsena and Ruth Banomyong, *Laos: From Buffer State to Crossroads?* (Chiang Mai: Mekong Press, 2006), p. 59.

กรณีดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1984 เมื่อฝ่ายไทยอ้างว่าทหารลาวลี้ลับเข้ามาในเขตแดนไทยประมาณ 6 กิโลเมตรในบริเวณเขตจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อขัดขวางการสร้างถนน แต่ในทางตรงกันข้าม ทางลาวก็อ้างว่าไทยรุกล้ำพรมแดนลาว เมื่อยังไม่มีผลสรุปแน่ชัดว่าใครรุกรานใครก่อน ทำให้สองฝ่ายเกิดการปะทะกันรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งวันที่ 6-7 มิถุนายน ปีเดียวกัน ฝ่ายไทยส่งกำลังทหารเข้าไปควบคุมพื้นที่ในเขตไทยประมาณ 1,500 คน เพื่อคุมการสร้างถนนให้เสร็จ⁹⁰ การกระทำดังกล่าวยิ่งทำให้ รัฐบาลลาวไม่พอใจไทยอย่างมากและทำหนังสือประท้วงการกระทำของไทยอย่างรุนแรงในวันที่ 10 มิถุนายน ปีเดียวกัน รวมถึงกล่าวว่าฝ่ายไทยละเมิดข้อตกลงในแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทยกับลาวในปี ค.ศ.1979 ที่ว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติและแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าทั้งลาวและไทยต่างอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของพรมแดนบนแผนที่คนละชุดกัน ทางด้านไทย นาวาอากาศเอกประสงค์ สุ่นศิริ เลขาธิการความมั่นคงแห่งชาติของไทยในขณะนั้นกล่าวถึงปัญหาดังกล่าวในวันที่ 25 พฤษภาคม 1984 ว่า “... บ้านสว่าง บ้านใหม่ และบ้านกลาง ตั้งอยู่ในตำบลม่วงเจ็ด กิ่งอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ และหมู่บ้านดังกล่าวเคยเป็นเขตอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์”⁹¹ รวมทั้ง ไทยยังอ้างหลักฐานสิทธิการเป็นเจ้าของดินแดนดังกล่าวจากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศที่จัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือระหว่างไทยกับสหรัฐฯในปี ค.ศ. 1978 ด้วย

อีกด้านหนึ่ง ทางลาวก็กล่าวว่า บ้านใหม่ บ้านกางและบ้านสะพานเป็นหมู่บ้านที่ขึ้นกับตาแสงบ้านใหม่ เมืองปากลาย แขวงไซยะบุรี และยังอ้างถึงประชาชนของสามหมู่บ้านนี้ล้วนแต่เป็นคนลาวที่ใช้ภาษาและหนังสือลาว ตลอดจนประชาชนเหล่านี้ยังมีสำมะโนครัวตามระเบียบการของลาวมานานแล้ว และพื้นที่ของสามหมู่บ้านนี้ทางการลาวกล่าวว่าเป็นพื้นที่ที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของฝรั่งเศส⁹² สำหรับหลักฐานที่ทางลาวนำมาประกอบการอ้างสิทธิเหนือ

⁹⁰ สุรัชย์ ศิริไกร, “ลาว,” *เอเชียรายปี* 2528/1985 (2528): 222-223. และ มณฑล คงแถวทอง, *สรุปรายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975-1992* (กาญจนบุรี: สำนักวิจัยสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, 2539), น. 73-75.

⁹¹ สยามจดหมายเหตุ, ปีที่ 9, ฉบับที่ 26, น. 701 อ้างถึงใน มณฑล คงแถวทอง, *สรุปรายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975-1992*, น. 73.

⁹² จดหมายบันทึกของกระทรวงการต่างประเทศ ส.ป.ป. ลาว เกี่ยวกับกรณีสามหมู่บ้าน (เวียงจันทน์: กระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 1984), น. 3 อ้างถึง

ดินแดนดังกล่าว คือ แผนที่ตามสนธิสัญญาไทย-ฝรั่งเศส 13 กุมภาพันธ์ 1904 ที่ระบุว่าให้ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดนไทย-ลาว

ในช่วงเวลาดังกล่าว *เสียงประชาชน* เป็นกระบอกเสียงสำคัญอย่างมากในการยืนยันสิทธิเหนือหมู่บ้านทั้ง 3 แห่ง และยังนำเสนอเรื่องราวและความเป็นมาของหมู่บ้านในลักษณะของประวัติศาสตร์บอกเล่าด้วย ดังเช่น การสัมภาษณ์ ลุงทิด คำพาบป้อง (ภิด ธำขาบบ้อง) ประชาชนบ้านใหม่ ตาแสงบ้านใหม่ เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี

ตามเรื่องจริงที่เล่าสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้ สามหมู่บ้านดังกล่าวอยู่ในเขตเมืองดิ่ง ซึ่งแต่โบราณเรียกว่าปากด่านโดยพะยาชมพู่เป็นผู้สร้างตั้งขึ้นมาร้อยกว่าปีแล้ว ภายหลังต่อมาเปลี่ยนชื่อจากคำว่า บ้านปากด่านมาเป็นบ้านใหม่โดยแสนหลวงสามเสดเป็นผู้ตั้งชื่อให้ เมื่อพลเมืองของบ้านนี้ขยายตัวมากขึ้น ชาวบ้านจึงได้แยกตัวออกไปตั้งหมู่บ้านเพิ่มคือ บ้าน โพนเปือยเปา และต่อมาเปลี่ยนเป็นบ้านกาง จนถึงทุกวันนี้และมีอายุมากกว่า 80 ปีแล้ว มาถึงปี 1945 ประชาชนจากบ้านใหม่ และบ้านกาง จึงได้ขยายออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่เพิ่มเติม และตั้งชื่อว่า บ้านสะพาน ในสมัยฝรั่งเศสครอง 3 หมู่บ้านนี้ก็ขึ้นกับตาแสงเมืองท่ง เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี พอมาถึงในสมัยรัฐบาลเวียงจันทน์ก็ขึ้นกับตาแสงบ้านแดด เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี และนับแต่ประเทศไทยได้รับการปลดปล่อย เขตเมืองท่งก็แบ่งเป็น 3 ตาแสง คือ ตาแสงบ้านใหม่ ตาแสงบ้านแดด และตาแสงบ้านใหญ่ เฉพาะตาแสงบ้านใหม่ มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านใหม่ หรือ เรียกว่าบ้านใหม่เหนือ บ้านกาง หรืออีกชื่อที่บ้านใหม่ใต้ บ้านสะพาน บ้านแคน บ้านนาฝาย. . .เมื่อไทยบุกเข้ามา และกล่าวว่าทั้ง 3 หมู่บ้านนี้อยู่ในเขตไทย เป็นการปันเรื่องอย่างหน้าไม่อาย เพราะประชาชนในสามหมู่บ้านไม่เคยขึ้นสำมะโนครัวกับไทยมาก่อนเลย⁹³

นอกจากลุงทิดจะได้คำบอกเล่าเรื่องราวประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านแล้ว ลุงทิดยังกล่าวถึง จุดปักหลักเขตแดนว่ามีทั้งหมด 3 แห่งคือ พูฮัง, กวนิกแซว และพูหลักหมื่น ในสมัย

ใน มณฑล คงแถวทอง, สรุปรายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ. 1975-1992, น. 73.

⁹³ *เสียงประชาชน* (29 มิถุนายน 1984): 1-2.

ฝรั่งเศสปกครอง และในปี ค.ศ. 1931 ฝรั่งเศสทำป้ายปักเขตแดนนั้น ด้านที่หันไปทางฝั่งไทยจะมีตัวอักษรไทยและด้านหันมาทางฝั่งลาวจะเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส แต่ลุงติดกล่าวว่าหลักเขตแดนดังกล่าวถูกทหารไทยถอนออกไปในวันที่ 6 มิถุนายน 1984 และสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้ลุงติดรู้สึกแค้นเคืองและเจ็บใจไทยอย่างมาก⁹⁴ ซึ่งความเคียดแค้นต่อเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้วันที่ 14 มิถุนายน ในเวียงจันทน์ ประชาชนชุมนุมประท้วงรัฐบาลไทยด้วย

อย่างไรก็ดี ดังที่กล่าวไปแล้วตอนต้นว่า ภายหลังปี 1980 ลาวเริ่มระแวงทางการเมือง ทำให้เหตุการณ์ 3 หมู่บ้าน ทางลาวได้โยงเหตุการณ์นี้ว่าจีนคอยยุยงให้ไทยแผ่อำนาจมายังลาว ตามแนวคิด “การแผ่อำนาจของชาติใหญ่” ยิ่งในช่วงที่พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เดินทางไปเยือนจีน พลเอกสีสีสะหวาด แก้วบุญพันธ์รัฐมนตรีกระทรวงภายในของลาว ในขณะนั้น ออกมากล่าวโจมตีผู้นำไทยว่า เดินทางไปจีนเพื่อสมรู้ร่วมคิดวางแผนโจมตีลาว ดังตัวอย่างในภาพที่ 19 ที่เป็นภาพการ์ตูนล้อเลียนเหตุการณ์ดังกล่าว

ภาพที่ 19

ภาพการ์ตูนล้อเลียนพลเอกอาทิตย์ กำลังเอกออกคำสั่งให้รุกไล่ดินแดนลาว ภายหลังการเยือนปักกิ่ง

ที่มา : ประชาชน (21 มิถุนายน 1984): 2.

⁹⁴ เสียงประชาชน (29 มิถุนายน 1984): 2.

ในขณะเดียวกัน ภายหลังจากที่ทางการลาวประท้วงไทย ทางกรไทยได้ตอบโต้ทางการลาวว่าเวียดนามเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการประท้วงอย่างรุนแรงของลาวในครั้งนี้เพราะต้องการทำลายภาพพจน์ของไทยและไม่อยากให้ลาวและไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว เหตุการณ์ 3 หมู่บ้านเป็นกรณีที่ทางการลาวติดตามการรายงานข่าวอย่างต่อเนื่องเช่น บทความวิเคราะห์สถานการณ์ หรือ บทกลอนแสดงความโกรธแค้นไทย

ดินของลาว	เราต้องรักษา	หึงหวงแหน
ใครล่วงแดน	แคว้นฐานถิ่น	ผืนแผ่นดิน
จะต้องสู้	จนชีพวาย	สลายสิ้น
ไผ่ถวิล	ให้ดินลาว	เขา (หยุด) เป็นทาส
...สามหมู่บ้าน	ในตาแสง	เขตสะพาน
คือบ้านกาง	ใหม่สะพาน	เมืองปากลาย
คือเขตชาย	ไซยะบุรี	เนิ่นนานได้
มีหลักหมาย	ยายปัน(ปัน, ขยาย) แดน	แคว้นอาณา
...ดินของเรา	ถูกเขายึด	อย่างบังอาจ
คือกลุ่มอำนาจ	ปะติกัน	ขว้างจัดไทย
เราชาวหนุ่ม	ชุม (รวม) กำแพง	แสนแค้นใจ
ขอทวงให้	พวกมารร้าย	ไทยถอนหนี
...เราหนุ่มลาว	ชาวกำแพง	นะคอนเวียงจัน
ขอสาบาน	ร่วมประณาม	มารเหยียบย่ำ
จะขอสู้	ถึงหน้าที่	วีรกรรม
ให้เสียหนาม	ศัตรูชาติ	ต้องวอดวาย
ปะติกัน	กลุ่มปักกิ่ง	แผ่อำนาจ
ผู้บังอาจ	ใช้กลุ่มไทย	ขว้างจัดมา
จะมอดวาย	ขายขี้หน้า	ทั่วโลก
กรรมชั่วช้า	ที่เขาทำ	ต้องรับไป ⁹⁵

⁹⁵ แสงสุลี สอนสุลิน (แสงสุลี สอนสุลิน), “วรรณคดีมหาชน: ดินลาวเราต้องรักษา” (“วันมะละติ มะทาฮัน: ดินลาวเราต้องรักษา”), *เสียงประชาชน* (28 กรกฎาคม 1984): 3.

หรือ การลงการ์ตูนล้อเลียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ของกรณี 3 หมูป่าอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นในภาพที่ 20 จะเป็นภาพที่แต่ง เสี่ยว ผิง ชักโยอยู่เบื้องหลังพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ให้พูดว่า “ฝ่ายลาวไม่จริงใจ สามหมูป่าเป็นของไทย แผนที่ไทยเขียนด้วยเทคนิคขั้นสูง” หรือ ในภาพที่ 21 เป็นภาพที่แต่งเสี่ยวผิงกำลังสอนให้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก วาดแผนที่ให้กินเขตแดนของลาวเข้ามาเพื่อเพิ่มพื้นที่ให้กับไทย และภาพที่ 22 เป็นภาพล้อเลียนแต่ง เสี่ยว ผิง ว่าเป็นปะติกันจีน และมีความคิดจะขยายอำนาจของจีนเข้ามาในลาว

ภาพที่ 20

ภาพล้อเลียนว่าไทยเป็นตุ๊กตาที่มีปากกิ้งเป็นคนชักโย

ที่มา : ประชาชน (23 สิงหาคม 1984): 3.

ภาพที่ 21

เติ้ง เสี่ยว ผิงกำลังสอนให้พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก วาดแผนที่ให้กินเขตแดนของลาวเข้ามา

ที่มา : ประชาชน (20 สิงหาคม 1984): 3.

ภาพที่ 22

การ์ตูนล้อเลียนเติ้งเสี่ยวผิงว่าเป็น “ปะตีกานปักกิ่ง”

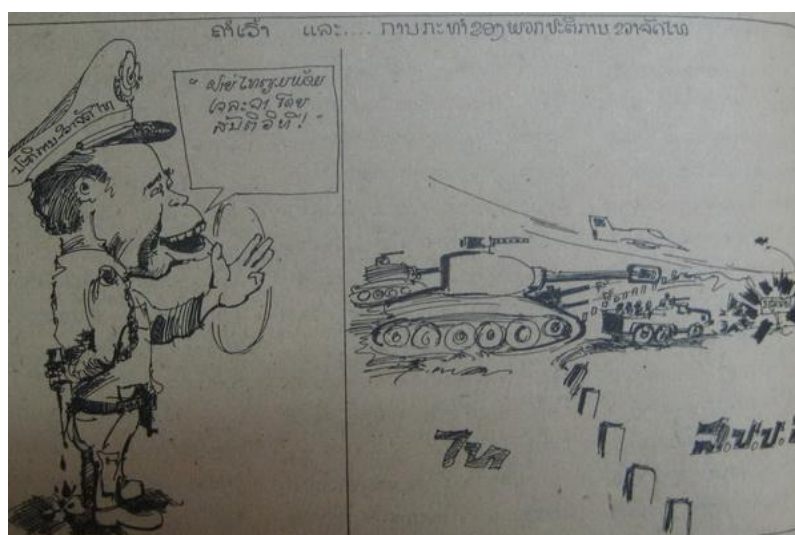
ที่มา : ประชาชน (28 พฤษภาคม 1984): 2.

สำหรับเหตุการณ์ 3 หมู่บ้าน ในปี 1984 ไทยยอมถอนกำลังออกไปเนื่องจากทางไทยยอมรับว่า ภาพถ่ายทางอากาศที่นำมากล่าวอ้างอาจผิดพลาดได้เนื่องจากการเคลื่อนของมุมกล้องในระยะสูง แต่ทางไทยก็ยังเรียกร้องให้มีการสำรวจพื้นที่ดังกล่าวเพราะยังเชื่อว่าแผนที่ของไทยมีจุดด้อยเพียงแค่นี้เรื่องจะใช้กฎหมายไหนเป็นเขตแบ่งสันปันน้ำซึ่งทางไทยก็ยังเชื่อว่าแผนที่ทางอากาศของไทยซึ่งไทยอ้างว่าเป็นแผนที่ใหม่นั้นมีความละเอียดมากกว่าแผนที่ตามสนธิสัญญาไทย-ฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1907 ซึ่งจะมองไม่เห็นภูเขาที่ไทยใช้เป็นเส้นแบ่งเขต⁹⁶ อย่างไรก็ตาม ผลของการเจรจา ทั้งสองฝ่ายก็ยังไม่อาจตกลงกันได้และยังมีการปะทะทางการทหารสองฝ่ายอยู่เป็นระยะ⁹⁷

ภาพที่ 23

ภาพการ์ตูนล้อเลียนคำพูด และการกระทำของพวกปะติกันชาวจัดไทย

“ฝ่ายไทยเตรียมพร้อมเจรจาโดยสันติวิธี”

ที่มา : ประชาชน (31 กรกฎาคม 1984): 2.

เหตุการณ์ 3 หมู่บ้าน จึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของการใช้ประวัติศาสตร์มากระตุ้นให้คนลาวเกิดความรักชาติได้ดีเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ว่า ใน เสี่ยงประชาชน จะลงความคิดเห็นหรือคำ

⁹⁶ สำหรับแผนที่ปี ค.ศ. 1907 นี้ ไทยอ้างว่าเขียนขึ้นภายหลังและไทยไม่ให้สัตยาบันรับรอง ไทยจึงไม่ถือเป็นหลักฐานทางกฎหมายที่ถูกต้อง

⁹⁷ สุรัชย์ ศิริไกร, “ลาว,” เอเชียรายปี 2528/1985 (2528): 236-237.

สัมภาษณ์เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลายคนแสดงความเคียดแค้นต่อเหตุการณ์ และกล่าวถึงไทย ในฐานะศัตรูของชาติที่ทุกคนพร้อมจะต่อสู้ให้ถึงที่สุด⁹⁸ เช่น คุณยายบัวและลูกหลานที่มาชุมนุมในวันที่ 19 กรกฎาคม กล่าวประณามไทยและยังเรียกรัฐบาลไทยว่า "ปะตีกานไทย" ด้วย⁹⁹ ศัตรูของระบอบใหม่จึงไม่เพียงกระตุ้นให้ประชาชนลาวมีความรู้สึกรักชาติลาวแต่กลับยังสร้างความชอบธรรมให้แก่ พปปล. ในฐานะผู้นำที่ประชาชนต้องฟังฟังเพื่อช่วยต่อต้านศัตรูให้ออกไปด้วย

การฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

ในระบอบเก่า รัฐบาลให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและเพณีที่เกี่ยวข้องกับเจ้ามหาชีวิต เช่น การกำหนดให้วันสำคัญที่เกี่ยวกับเจ้ามหาชีวิตเป็นวันสำคัญของรัฐ ได้แก่ วันเฉลิมพระชนมพรรษาของเจ้ามหาชีวิตระหว่างวัดทะนา, วันสวรรคตของเจ้ามหาชีวิตสี่ส่วหว่างวง และการให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางศาสนาพุทธ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาและออกพรรษา รวมทั้ง งานบุญเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานบุญนมัสการพระธาตุหลวง ซึ่งจะมีการจัดงานพิธีใหญ่โตรวมทั้งการเสด็จมาร่วมงานของเจ้ามหาชีวิตด้วย

ด้วยโครงสร้างทางสังคมและกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาพุทธแต่ดั้งเดิมอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของสถาบันกษัตริย์ ตลอดจนความเชื่อเรื่องบุญและกรรมและระบบชนชั้นในสังคมลาว¹⁰⁰ ทำให้ พปปล. พยายามลดความชอบธรรมด้านพิธีกรรมตามจารีตศาสนาพุทธในระบอบเก่า¹⁰¹ และเน้นความคิดมาร์กซ์-เลนินและพรรคแทนที่แนวคิดเรื่องกรรมและสถาบันสงฆ์ในศาสนาพุทธ

ด้วยเหตุนี้ พปปล. จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับงานพิธีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธมากเท่ากับช่วง รบด. และแม้ว่าพรรคจะมีความพยายามทำลายแบบแผนและประเพณีทางศาสนาพุทธ แต่เนื่องจากสมาชิกพรรคเกือบจะทั้งหมดเติบโตในแบบปฏิบัติตามแบบศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะเป็นไกสอน พมวิหาน, เจ้าสุพานวง พูมี วงวิจิต เมื่อยังเป็นหนุ่มก็เคยบวชเณร ระบอบใหม่ก็ยังจัดพิธีบายศรีสำหรับโอกาสพิเศษสำหรับผู้นำประเทศเสมอ เช่น เมื่อเดินทางกลับจากการเยือนต่างประเทศ เป็นต้น อีกทั้ง พปปล. ตระหนักดีว่า ประชาชนนับถือศาสนาพุทธจำนวนมาก ทำให้

⁹⁸ *เสียงประชาชน* (27 กรกฎาคม 1984): 1-2.

⁹⁹ *เรื่องเดียวกัน*.

¹⁰⁰ Martin Stuart-Fox, *A History of Laos*, p. 92.

¹⁰¹ *Ibid.*, p. 91.

ปปป.จึงพยายามควบคุมผู้นำพระสงฆ์แทนและให้คณะสงฆ์เป็นตัวกลางในการเผยแพร่นโยบายและความคิดของระบอบใหม่¹⁰² และจัดให้องค์กรสงฆ์อยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรแนวลาสร้างชาติแทนการทำลาย

นอกจากนั้น พปป. ยังควบคุมงานที่เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัดด้วย เช่น บุญบั้งไฟ¹⁰³, งานสงกรานต์, งานช่วงเรือ และงานทำบุญนมัสการพระธาตุหลวงหลังวันออกพรรษา ซึ่งพรรคพยายามนิยามความเชื่อและวิถีปฏิบัติทางศาสนาพุทธต่าง ๆ ในวันนี้ให้กลายเป็น “ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ” และพรรคยังอธิบาย ว่างานบุญของระบอบใหม่แตกต่างจากระบอบเก่า ซึ่งมักจะมีการเล่นการพนัน, การแต่งตัวโป้, การเดินรำ, เมาสุรา และการชกต่อยกันจนมีคนตาย¹⁰⁴

บุญกุศลสงกรานต์ปีใหม่ตามประเพณีลาวเราได้หมุนเวียนมาสู่พวกเราอีกครั้งหนึ่งและครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกที่บุญดังกล่าวอยู่ในระบอบใหม่หรือระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนของพวกเรา เมื่อเป็นดังนั้นก็มีความหมายว่าคนลาวเราเล่นบุญกุศลสงกรานต์ปีใหม่นี้ในดินแดนของตนที่เป็นเอกราชและมีอิสรภาพอย่างแท้จริงและในฐานะที่ตนเป็นเจ้าของประเทศชาติอย่างแท้จริง. . . เมื่อก่อน งานบุญกุศลสงกรานต์ปีใหม่ของลาวเรามีแต่พวกอาชญาสิทธิ์ขุนศึก, ลูกมือของจักรพรรดิอเมริกาที่ทำแต่เรื่องไม่ดี เช่น การพนัน, การเล่นเกมที่สกปรกต่าง ๆ ทำให้ฮึดคองประเพณีอันดีงามของลาวเรา วัฒนธรรม อันดีงามของลาวเราเสื่อมเสีย¹⁰⁵

แต่สำหรับงานบุญในระบอบใหม่ พรรคจะอธิบายให้เห็นว่าเป็นงานบุญที่ถูกต้องตามฮึดคองประเพณีที่สืบต่อกันมานานและยังเป็นการไปทำทานด้วยความบริสุทธิ์ใจด้วย ดังตัวอย่างภาพที่ 24 ซึ่งเป็นภาพการเล่นบุญสงกรานต์ในปี 1978 และจะเห็นได้ว่า ประชาชนที่เข้าร่วมเล่นรดน้ำสงกรานต์แต่งกายเรียบร้อยมีจิตดี และ การรดน้ำก็เป็นที่สนุกสนานไม่รุนแรง

¹⁰² Grant Evans, *A Short History of Laos: The Land in Between*, p. 190

¹⁰³ *เสียงประชาชน* (17 พฤษภาคม 1977): 1.

¹⁰⁴ *เสียงประชาชน* (7 เมษายน 1976): 1.

¹⁰⁵ *เสียงประชาชน* (12 เมษายน 1976): 1.

ภาพที่ 24

ภาพประชาชนลาวทั่วประเทศเล่นสงกรานต์อย่างครึกครื้น

ที่มา : เสียงปะชาชน (15 เมษายน 1978): 1.

สำหรับการเข้าควบคุมดูแลงานบุญของพรรค จะเป็นในลักษณะของการแนะแนวทางปฏิบัติแก่ประชาชน เช่น ก่อนวันสงกรานต์ในปี ค.ศ. 1976 พปปล. ออกประกาศทางหนังสือพิมพ์ให้ประชาชนทำความสะอาดบ้านเรือน, วัด และชุมชน รวมทั้ง แนวทางปฏิบัติตามธรรมเนียมดั้งเดิม คือ การไปไหว้ผู้ใหญ่ หรือ การโปรดนํ้าคำหัวผู้ใหญ่ที่เคารพ¹⁰⁶ และพรรคเข้าไปปรับเปลี่ยนลักษณะการจัดงานในงานบุญต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานบุญธาตุหลวง ที่รัฐสนับสนุนการจัดตลาดนัดขนาดใหญ่ซึ่งมีทางองค์กร, กระทรวงของรัฐ, โรงงาน และบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่ขึ้นกับกำแพงนครคอนเข้าร่วมแสดงผลงานและมีการวางแสดงและขายสินค้า เช่น กระทรวงมหาดไทยนำผลงานด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานจากศูนย์อบรมที่ดอนท้าว ดอนนางมาชายและและเครื่องเย็บถักอื่น ๆ ของโรงงานเย็บเสื้อผ้าของสมาคมแม่หญิงลาวรักชาติ ส่วนโรงงานเหล้าเปียร์ และน้ำแข็งลาวที่ขึ้นกับกระทรวงอุตสาหกรรมการค้า ก็ได้ผลิตน้ำหวาน “เป๊ปซี่,” “แฟนตา,” และอื่น ๆ ออกจำหน่าย¹⁰⁷ และรัฐบาลยังจัดงานแสดงศิลปะวรรณคดีลาว เช่น การฟ้อนรำและการแข่งขัน

¹⁰⁶ เสียงปะชาชน (12 เมษายน 1976): 2.

¹⁰⁷ เสียงปะชาชน (28 ตุลาคม 1976): 2.

กีฬาต่าง ๆ เช่น ชีมน้ำ, คริกเก็ต, ฟุตบอล และตะกร้อ รวมทั้ง การจัดงานนิทรรศการเกี่ยวกับพรรค, การปฏิบัติ และแนวคิดสังคมนิยมด้วย

อย่างไรก็ดี ในระยะแรก พรรคยังหวาดระแวงการแทรกซึมเข้ามาของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล ทำให้บางครั้งพรรคจะเข้าไปควบคุมดูแลการจัดงานในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง เช่น หลวงพระบาง หรือ บางครั้ง พรรคจะประกาศการเข้าไปควบคุมงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การเข้าควบคุมดูแลงานสงกรานต์ในปี ค.ศ. 1981

ต้องเอาใจใส่ มีสติระวังตัวอย่างมาก เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับกลอุบายเล่ห์เหลี่ยมและการกระทำของศัตรูทุกประเภท และให้มีการจัดตั้งป้องกันสำนักงานองค์การ พื้นฐานการผลิต ปกป้องรักษาชีวิต ทรัพย์สินสมบัติของรัฐ ที่เป็นของประชาชนเป็นอย่างดี, จัดตั้งรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองให้ดี¹⁰⁸

สำหรับพิธีกรรม หรือ งานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันนั้น ใน *เสียงประชาชน* จะนำมาในเชิงเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างงานในระบอบเก่าและระบอบใหม่ เช่น งานแต่งงานที่เห็ดทูน ทะวิไซเขียนไว้ในบทความ “ค่าแต่งงานไม่แพง” เห็ดทูนได้สัมภาษณ์แม่ผู้พัน (คุณยายพัน-ผู้เขียน) เกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องการแต่งงาน คุณยายพันกล่าวว่าลูกสาวคนเล็กกำลังจะจัดงานแต่งงานแบบง่าย ๆ เน้นความประหยัดตามนโยบายของพรรค และคุณยายก็เล่าว่าเมื่อครั้งที่อยู่ในเขตปลดปล่อยก็มีการจัดงานแต่งงานเช่นนี้แตกต่างจากงานแต่งงานในสมัย รบ. ที่เน้นความฟุ่มเฟือยทำให้หลายคนมีหนี้สินจากการแต่งงานจำนวนมาก

การแต่งงานในเขตปลดปล่อยเก่าจัดตั้งขึ้นอย่างกะทัดรัด แต่ว่ามีเนื้อหาของการแต่งงานที่ลึกซึ้งและหนักแน่น การแต่งงานได้รับความเห็นดีเห็นพร้อมจากพ่อแม่, ญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย และอำนาจการปกครองหรือองค์การจัดตั้งมหาชนต่าง ๆ สำหรับการแต่งงานแบบง่ายมีผลดีหลาย

¹⁰⁸ “จดหมายเวียนแนะนำการจัดตั้งนำพานูต้อนรับกุดสงกรานต์ปีใหม่ตามประเพณีของลาวเราในปี 1981” (“จดหมายเวียนแนะนำกำหนดจัดตั้งนำพานูต้อนรับกุดสงกรานต์ปีใหม่ตามประเพณีของลาวเราในปี 1981”), *เสียงประชาชน* (11 เมษายน 1981): 1.

อย่าง เช่น ไม่สิ้นเปลืองข้าวของ แรงงาน และ ยังรับประกันอนาคตที่ดีของ
ครอบครัวว่าจะไม่เป็นหนี้สิน¹⁰⁹

อีกพิธีกรรมสำคัญ คือ งานศพ ใน *เสียงประชาชน* ส่วนใหญ่จะนำเสนอเฉพาะข่าว
งานศพของผู้นำพรรค หรือ สมาชิกระดับสูง เช่น งานศพของสีทน กมมะดำ ซึ่งเสียชีวิตเมื่อ วันที่ 1
พฤษภาคม ค.ศ. 1977 หรือ งานศพเจ้าสุวันนะพุมมาซึ่งเสียชีวิตในเดือนมกราคม ค.ศ. 1983 หรือ
ในกรณีพิเศษที่เป็นงานศพของผู้เสียสละเพื่อชาติ ดังเช่น งานศพของสหายยุคและสหายจันดี ที่
เสียชีวิตจากการปะทะกับทหารไทย เมื่อวันที่ 27 มกราคม 1981¹¹⁰

สำหรับรูปแบบของงานศพที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ แสดงให้เห็นว่าในระบบ
ใหม่ เน้นการจัดงานแบบสากล ดังตัวอย่างใน ภาพที่ 25 งานศพของสีทน กมมะดำ จะมีผู้นำของ
พรรคมาวางพวงมาลาและโค้งคำนับศพและรัฐบาลยังให้ประชาชนเข้าไปเคารพศพได้ตามเวลา
ราชการและยังมีมติให้องค์กรของรัฐลดธงครึ่งเสาเพื่อแสดงความเคารพด้วย อย่างไรก็ตาม ในการ
รายงานข่าวจะเห็นว่า พิธีกรรมในงานศพยังคงไว้ตามประเพณีเดิม แม้ว่าสำหรับผู้นำพรรคจะตั้ง
ศพไว้ที่สโมสรของสำนักงานสภารัฐมนตรี หรือ หอประชาชนสูงสุดก็ตาม¹¹¹ แต่สำหรับในวันเคลื่อน
ศพไปยังเมรุเผาก็ยังมีพระสงฆ์เข้าร่วมในพิธีเพื่อทำหน้าที่ส่งศพและสวดมนต์ก่อนการวางเพลิงศพ

หลังจากที่ท่านพุมมีอ่านคำไว้อาลัยจบ ทุกคนได้ก้มหัวไว้อาลัยด้วย
ความเศร้าสลดเสียใจและแสดงการอำลาเป็นครั้งสุดท้าย ต่อมา มี
พิธีทางศาสนา พระสงฆ์ ชักผ้าบังสุกุล (อะนิจาผ้าไตร) แล้วพระสงฆ์
สวดมนต์ (ให้พร) จากนั้นพระสงฆ์จุดธูปเทียน ต่อมา ครอบครัวและ
ญาติพี่น้องของท่านรองประธานสีทน กมมะดำ วางธูปเทียนที่เมรุ
บรรจุศพ จากนั้นก็เป็น บรรดาผู้นำพรรค สภาและรัฐบาล พูตานุพุด
ของประเทศสังคมนิยมและทุนนิยมที่มาร่วมพิธีไปคำนับศพ พร้อม
ด้วยผู้แทน กระทรวง ทบวง กรม และบรรดาองค์กรจัดตั้งมหาชน
ต่างทยอยวางธูปเทียน จนถึงเวลา 17 นาฬิกาจึงเริ่มพิธีวางเพลิงศพ

¹⁰⁹ เทิดทูน ทะวิไซ (เทิดทูน ทะวิไซ), “ค่าแต่งงานไม่แพง” (“ถ้าอดอวบแพง”),
เสียงประชาชน (7 เมษายน 1977): 2.

¹¹⁰ *เสียงประชาชน* (31 มกราคม 1981): 1.

¹¹¹ “คำสั่งของสำนักนายกรัฐมนตรี” (“ถ้าสั่งของสำนักนายกรัฐมนตรี”),
เสียงประชาชน (3 พฤษภาคม 1977): 1.

ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความโศกเศร้าและอาลัยรักแล้ว จนกระทั่ง
พิธีเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์¹¹²

ภาพที่ 25

งานศพของสีทน กมมะด้า

ที่มา: ภาพบน *เสียงประชาชน* (4 พฤษภาคม 1977): 1.

ภาพล่าง *เสียงประชาชน* (6 พฤษภาคม 1977): 1.

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าแม้ในหนังสือพิมพ์จะไม่ได้เอ่ยถึงพิธีสวดอภิธรรมหรือพิธีกรรมทางด้านศาสนาพุทธ แต่การจัดงานศพยังคงเป็นไปในรูปแบบเดิม ดังจะเห็นได้ว่า ในเดือนสิงหาคมปี ค.ศ. 1979 *เสียงประชาชน* มีการประกาศข่าวการมรณกรรมของแม่เฒ่า บุนจันซึ่งเป็นนางสาวของสีสมพอน ลอวันไซ สมาชิกพรรคระดับสูง ลงประกาศในหน้า 1 ซึ่งเป็นการแจ้งข่าว

¹¹² *เสียงประชาชน* (6 พฤษภาคม 1977): 1, 4.

ให้แก่ญาติพี่น้องให้มาร่วมงานศพ “...แม่เฒ่าบุญจันเสียชีวิตด้วยโรคชราและตั้งบำเพ็ญกุศลอยู่ที่บ้านท่าหว้าจัน คุ่มโพสะอาด และงานฌาปนกิจจะจัดในวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ.1979”¹¹³ เมื่อพิจารณาประกาศดังกล่าว พิธีกรรม หรือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธก็ยังคงมีอยู่ตามปกติ เพียงแต่อาจจะไม่ถูกกล่าวถึงหรือให้ความสำคัญ

ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ ในระยะแรก พปปด. ไม่เอ่ยถึงพิธีกรรมทางศาสนาพุทธอย่างชัดเจนนั้น อาจเป็นเพราะ พปปด. ต้องการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มลาวเทิงและลาวสูงว่ารัฐจะปฏิบัติต่อกลุ่มคนเหล่านี้อย่างเสมอภาค ซึ่งจะเห็นได้ว่าใน *เสียงประชาชน* จะลงข่าวเกี่ยวกับประเพณีของคนลาวหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยเฉพาะ ประเพณี “กินเจียง” ของชาวลาวเผ่าม้งซึ่งจัดในช่วงเดือน พฤศจิกายน จนถึง มกราคม ของทุกปี ดังตัวอย่างในภาพที่ 28

ภาพที่ 26

ลาวม้งแขวงไซยะบูลีเล่นบุญกินเจียง

ที่มา: *เสียงประชาชน* (8 ธันวาคม 1978): 1.

อย่างไรก็ดี แม้ว่า พปปด. จะยินยอมให้ชาวลาวทุกกลุ่มมีโอกาสในการจัดงานประเพณีของตนเอง แต่จากการศึกษา วรณศิริ สุจินดา กล่าวถึงว่าในช่วงปลายปี ค.ศ. 1975 รัฐบาลลาวพยายามลดบทบาทของศาสนาพุทธและประกาศยอมรับคริสต์ศาสนาอย่างเป็นทางการ

¹¹³ *เสียงประชาชน* (29 สิงหาคม 1979): 1, 4.

ทางการ การรับรองดังกล่าวได้เพิ่มอิสรภาพและความสะดวกแก่ผู้ศรัทธา แต่พรรคก็เรียกร้องให้ส่งระเบียบทรัพย์สินและผู้นำ รายงานต่อพรรคทุกปี และแม้ว่ารัฐบาลจะให้อิสระในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ แต่ผู้นำของคริสตจักรในขณะนั้น หลายคนถูกจับตัวไปค่ายสัมมนาและหลายคนหนีออกนอกประเทศเนื่องจาก การเข้าควบคุมอย่างเข้มงวดของพรรคซึ่งยังหวาดเกรงว่า ศาสนาคริสต์ซึ่งเป็นศาสนาของพวกล่าเมืองขึ้นตะวันตกจะเผยแพร่แนวคิดที่เป็นภัยต่อแนวคิดสังคมนิยมและหวาดระแวงว่า กลุ่ม “ปะติกันลาว” ที่อยู่ต่างประเทศจะใช้พิธีกรรมของศาสนาคริสต์ในลาวเป็นแหล่งช่องสุมกำลังและต่อต้านรัฐบาลด้วย¹¹⁴

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในระยะแรก พปป. ให้อิสระแก่ชาวลาวกลุ่มอื่น ๆ เช่น ชาวม้ง และ ผู้นำถือศาสนาคริสต์ในการประกอบกิจกรรมของตนได้ แต่ปัญหาสำคัญในช่วงแรกคือ ปัญหาความมั่นคง ทำให้พรรคเข้าไปควบคุมงานบุญต่าง ๆ อย่างเข้มงวด และยังนิยามให้งานประเพณีเหล่านี้เป็นงาน “ขนบธรรมเนียมและประเพณีของชาติ” ซึ่งเน้นการจัดงานที่ปราศจากอบายมุข และเน้นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ อย่างไรก็ดี ในช่วงต้นทศวรรษ 1980 เป็นต้นไป พปป. เริ่มผ่อนคลายความเข้มงวดลง และกลับมาเน้นประเพณีของวัฒนธรรมของชาวลาวกลุ่มมากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ผู้นำพรรคและสมาชิกพรรคสามารถเข้าร่วมพิธีกรรมเหล่านี้ได้ ดังจะเห็นได้ในภาพที่ 26 ซึ่งเป็นการปรากฏภาพการทำบุญตักบาตรครั้งแรกภายหลังการเปลี่ยนแปลง ในภาพจะเป็นการทำบุญตักบาตรของพุมิ วงวิจิต สมาชิกพรรคระดับสูงและภริยา ในงานบุญธาตุหลวง ปี ค.ศ. 1980 ส่วน ในภาพที่ 27 เป็นภาพพิธีในวันสงกรานต์ ปี ค.ศ. 1980 ซึ่งในภาพจะเห็นพระสงฆ์รดน้ำมนต์ให้แก่บรรดาผู้นำพรรค ซึ่งที่ปรากฏในภาพนี้ คือ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรี และ พูน สีปะเลิด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ

¹¹⁴ วรุณสิริ สุจินดา, “สิทธิมนุษยชนในสปป.ลาว กรณีศึกษาเสรีภาพทางศาสนาของคริสตชนนิกายโปรเตสแตนต์ ระหว่าง ค.ศ. 1975-2000 ใน เอกสารสรุปการสัมมนาวิชาการนานาชาติของประวัติศาสตร์สุวรรณภูมิ ผู้คนและแผ่นดิน, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, 2546) น. 204-209, 220-221.

ภาพที่ 27

ผู้มี วงวิจิตและประชาชนร่วมตักบาตรในงานบุญธาตุหลวง

ที่มา : เสียงประชาชน (14 พฤศจิกายน 1980): 1.

ภาพที่ 28

ไถสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรี ส.ป.ป.ลาว และสมาชิกพรรค
เข้าร่วมงานรดน้ำดำหัวเนื่องในโอกาสวันสงกรานต์ วันที่ 15 เมษายน 1980

ที่มา: เสียงประชาชน (16 เมษายน 1980): 1.

ภาษาลาวใหม่

พุมิ วงวิจิต เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปไวยากรณ์ภาษาลาวมาตั้งแต่การปฏิวัติในเขตปลดปล่อย ในปี ค.ศ. 1967 พุมิ วงวิจิตจัดทำหนังสือ “ไวยากรณ์ลาว” เพื่อใช้เป็นตัวแบบการเขียนภาษาลาวของแบบเรียนและสื่อสิ่งพิมพ์ในเขตปลดปล่อย สำหรับไวยากรณ์ดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างจากของเดิมซึ่งส่วนใหญ่จะเขียนตามแบบที่มหาสิลา วีระวงส์ และ ปิแอร์ จินน์ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับไวยากรณ์ลาวมาตั้งแต่สมัยการปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งไวยากรณ์ของมหาสิลาจะมีการใช้คำในภาษาสันสกฤต, การใช้การันต์ หรือการสะกดที่คล้ายกับภาษาไทย เช่น รัตบาล, สมัย, วีระวงส์ เป็นต้น¹¹⁵

ส่วนไวยากรณ์แบบพุมิ หรือ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ภาษาของกลุ่มปฏิวัติ” ซึ่งพุมิ วงวิจิตพยายามทำให้ภาษาเขียนใกล้เคียงกับภาษาพูดให้มากที่สุดและลดรูปตัวสะกดให้เหลือเพียงตัวสะกดเดียว เช่น คำว่า การ (ກາຣ), กาล (ກາລ), กาน (ກາບ) ให้เขียนเพียง กาน (ກາບ) หรือ ให้ตัดตัว ร (ຣ) ออกไป และให้ใช้ตัว ล (ລ) หรือ ฮ (ຮ) แทนตัว ร ตามแต่ความหมายของคำนั้น ๆ เช่น คำว่า รถ (ຮຸ) เป็น ลด (ລດ) หรือ คำว่า รดน้ำ (ຮດນ້ຳ) เป็น ฮดน้ำ (ຮດນ້ຳ) เป็นต้น ไวยากรณ์แบบพุมิ ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดอย่างมาก เนื่องจากในเขตปลดปล่อยมีประชาชนหลากหลายชนชาติ การใช้ภาษาลาวแบบมหาสิลา หรือ ภาษาลาวแบบ รบ. นั้นเป็นการเขียนภาษาลาวที่มีความยุ่งยากทั้งจากตัวสะกดและคำยืมจากภาษาอื่น ๆ โดยเฉพาะ ความใกล้เคียงกับภาษาไทย พุมิ วงวิจิตเล็งเห็นจุดอ่อนนี้เพราะหากต้องการขยายมวลชนปฏิวัติออกไป จะต้องให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ให้ได้มากที่สุด แต่ไวยากรณ์แบบ รบ. นั้น ยากที่สอนให้ประชาชนเข้าใจได้ในเวลาอันสั้น พุมิจึงพยายามปรับการเขียนภาษาลาวให้ง่ายลงเพื่อให้คนลาวทุกคนเผ่าซึ่งปกติพูดภาษาลาวได้อยู่แล้ว สามารถอ่านและเขียนได้ง่ายมากยิ่งขึ้น¹¹⁶

การเผยแพร่ไวยากรณ์แบบพุมิ ภายนอกเขตปลดปล่อย คือ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ดังจะเห็นได้จาก หนังสือพิมพ์ของฝ่ายปฏิวัติ ไม่ว่าจะเป็น ลาวฮักซาด, กองทัพปลดปล่อยประชาชน มาจนถึง เสี่ยงประชาชน ซึ่งเผยแพร่การเขียนแบบพุมิ ในช่วงเวลาที่ พป.ป. ยังเข้าร่วมในรัฐบาลผสม และภายหลัง วันที่ 2 ธันวาคม 1975 พรรคมีมติเกี่ยวกับภาษาราชการของลาวดังนี้

¹¹⁵ N.J. Enfield, “Lao As a National Language” in Laos: Culture and Society, edited by Grant Evens (Chiang Mai: Silkworms Books, 1999), pp. 268-269.

¹¹⁶ Ibid., p. 272.

ให้ใช้ภาษาลาวเป็นภาษากลางและเป็นภาษาทางราชการและให้เลิกใช้ภาษาราชศัพท์ ในการขีดเขียนและพูดในชีวิตประจำวัน เว้นเสียแต่กรณีที่ใช้เขียนในบทกลอน และวรรณคดีเมื่อจำเป็นเท่านั้น¹¹⁷

ในระยะแรก รัฐบาลพยายามอย่างยิ่งในการใช้ “ไวยากรณ์แบบพุมิ” ที่เคยใช้ในเขตปลดปล่อยมาใช้ในเขตเวียงจันทน์ ที่คุ้นเคยกับการเขียนแบบเดิม ดังเช่น ตัวอย่างที่ยกมาจากหนังสือพิมพ์ชาตลาว (ชาตลาว) วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ข้างล่างนี้ จะเห็นได้ว่าการใช้ ร และการสะกดที่แตกต่างจากไวยากรณ์แบบพุมิอย่างมาก เช่น คำว่า ตำรวจ (ตำรอจ) พัทยา (พัชยา) แต่ถ้าหากเป็นภาษาแบบพุมิจะเขียนว่า ตำหลวง (ตำหลวง) พัทยา (พัชยา) เป็นต้น

ภาพที่ 29

ภาพตัวอย่างหนังสือพิมพ์ในสมัยการปกครองของ รบล.

ที่มา : ภาพบน ชาตลาว (1 ตุลาคม 2513): 1.

อาจกล่าวได้ว่า การเขียนแบบพุมิ หรือ การเขียนภาษาใหม่ นี้เป็นเครื่องมือหนึ่งของระบอบใหม่ที่ใช้ตัดขาดระบอบเก่าออกไปจากสังคมลาวใหม่และยังเป็นการหล่อหลอมประชาชนให้เป็น “คนใหม่สังคมนิยม” ซึ่งก็เป็นหนึ่งในคำศัพท์ใหม่ของระบอบใหม่ด้วย การใช้ภาษาใหม่และการนิยามคำศัพท์ใหม่ ๆ ในสังคม ส่วนหนึ่งพุมิอธิบายว่ารูปแบบภาษาของระบอบเก่านั้นถูก

¹¹⁷ เสียงปะชาชน (5 ธันวาคม 1975): 6.

สร้างขึ้นจากฝรั่งเศสและสหรัฐฯ และเป็นรูปแบบภาษาที่ไม่ใช่ภาษาลาวแท้ซึ่งมีนัยถึงความต้องการสร้างความแตกต่างระหว่างภาษาลาวกับภาษาไทยด้วย ดังเช่น ชื่อกระทรวงซึ่งในสมัย รบป.ใช้คำว่า “กะซวงกะลาโหม” (“กะຊວງກະລາໂຫມ”), “กะซวงมะหาดไท” (“กะຊວງມະຫາໄທ”) ทั้งสองคำนี้ตามความคิดเห็นของพุมิถือว่าเป็นคำใหญ่โตยากเกินกว่าเข้าใจและยังเป็นคำยืมจากภาษาสันสกฤตอีก พุมิจึงเสนอให้ใช้คำว่า “กะซวงป้องกันประเทศ” (“กะຊວງປ້ອງກັນປະເທດ”), “กะซวงภายใน” (“กะຊວງພາຍໃນ”) แทนชื่อกระทรวงทั้งสองที่กล่าวมาข้างต้นและเป็นชื่อที่ยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน¹¹⁸

ด้วยเหตุนี้ นอกจากระบอบใหม่จะมีภาษาใหม่แล้วระบอบใหม่ยังมีคำศัพท์ใหม่ มากมาย และ *เสียงประชาชน* ยังทำหน้าที่เหมือนพจนานุกรมที่อธิบายคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยบัญญัติมาก่อนด้วย ยกตัวอย่าง เช่น คำว่า “ปลดปล่อย”

ปลดปล่อยหมายถึง การปลดแอกออกจากคอ มีคนเอาแอกมาวางใส่บนคอพวกเราต้องต่อสู้ ปลดแอกออกมา ตัวอย่างเช่น ปลดปล่อยนักโทษ คือ การยกเว้นโทษทุกอย่างที่นักโทษถูกตัดสิน หรือ ปลดปล่อยแม่หญิง คือ ผู้หญิงมีอิสระไม่ถูกบีบบังคับจากสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่และให้ผู้หญิงมีบทบาทในสังคม เท่าเทียมกับผู้ชาย ส่วนคำว่า ปลดปล่อยประชาชน หมายถึง ประเทศเราถูกรุกรานจากจักรวรรดิอเมริกา ประชาชนเราถูกกดขี่ และถูกขูดรีด ขูดเนื่องจากศักดินา พวกนายทุนจำหน่าย และพวกปะติການขายชาติขุนศึก พวกเราอยากเป็นเอกราชไม่เป็นเมืองขึ้นของใครและทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากออกจากแอกที่กล่าวมานั้น พวกเราก็ต้องทำการปลดปล่อย หรือกล่าวง่ายว่า ต้องขับไล่จักรวรรดิอเมริกาให้หนีไป ทำให้คนลาวเป็นเจ้าของไม่ขึ้นอยู่กับอเมริกา และไม่ขึ้นกับใคร ต้องปราบพวกปะติການขว้างจัด แล้วทำให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงได้ทำมาหากิน และสร้างประเทศอย่างสบาย¹¹⁹

สำหรับ คำเรียกชนชั้นในสังคม ระบอบใหม่นิยามตามแนวคิดสังคมนิยมซึ่งจัดแบ่งกลุ่มคนออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ เช่น นายทุนน้อย, จักรพรรดิ, ศักดินา, ปะติການขายชาติขุนศึก

¹¹⁸ N.J. Enfield, “Lao as a National Language,” pp. 270-271, 276.

¹¹⁹ “แก้ข้อข้องใจ: คำว่าปลดปล่อยหมายถึงอะไร.” (“ແກ້ຂໍ້ຂ້ອງໃຈ: ຄຳວ່າຢືດປ່ຽມ່ວນແນວໃດ?”) *เสียงประชาชน* (18 กันยายน 1975): 3.

และนายทุนจำหน่ายสำหรับค่านี้นั้นถึงลูกน้องของจักรพรรดิอเมริกาซึ่งก็คือ ฟูย ชะนะนิกอน, กุปะลิด อะไฟ, สีสุก ฌ จำปาสัก, โจกเบงบุน เป็นต้น¹²⁰ และยังมีคำศัพท์เกี่ยวกับการปกครอง เช่น อำนาจการปกครองใหม่, อำนาจการปกครองปฏิกิริยาท้องถิ่น, สติจัดตั้ง, สติระวังตัว, สิทธิเป็นเจ้า หรือ ผู้ปฏิบัติงานของพรรค เช่น กองหลอน, พนักงานชวนชวาย

กองหลอนคือ ชาวหนุ่มผู้รักชาติรักระบอบใหม่ ที่ชาวบ้านชาวแต่ละบ้านจะเป็นคนจัดตั้งและอยู่ภายใต้การชี้นำของพรรคและกองตำรวจเทศบาล กองหลอนมีหน้าที่ คือ ออกตรวจตราคนร้ายที่เคลื่อนไหวในพื้นที่ที่มีพวก ผิดกฎหมาย เช่น พวกนักสืบสอดแนม อันธพาล, โจร, โสเภณี, คนสูบบุหรี่ กัญชาและคนก่อความวุ่นวายในเมืองซึ่งกองหลอนมีสิทธิจะถามถึง หนังสือประจำตัวและคุมตัวไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้หากพบว่ามีพินิจ แต่ กองหลอนที่ไปยึดบ้าน ตรวจค้นนั้น รวมทั้ง เอาสิ่งของประชาชนไปนั้น ไม่ใช่คนของรัฐแต่ว่าเป็นคนที่สวมเสื้อกองหลอนไปก่อวุ่น¹²¹

นอกจากนั้น ยังมีการอธิบายคำศัพท์เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจโดยรวมซึ่งพรรคนำมาใช้ ในช่วงปีค.ศ. 1977 เช่น แรงงาน, การออกแรงงาน (การใช้แรงงาน), ภาษีสิทธิกรรม, การผลิต, หน่วยสามัคคีแรงงาน, หน่วยแรงงาน, เจ้ารวมหมู่

หน่วยสามัคคีเพิ่มพูน หมายถึง การช่วยเหลือกันโดยไม่คิดค่าตอบแทน ยกตัวอย่าง ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ เมื่อถึงฤดูถางไร่ ชาวนาผู้เป็นหัวหน้าบ้าน หัวหน้าชาวหนุ่ม, หัวหน้าสมาคมแม่หญิง จะระดมประชาชนทั้งหมู่บ้าน เพื่อไปช่วยครอบครัวยึดครอบครัวยี่สิบที่มีผู้บาดเจ็บ, มีลูกผัวไปเป็นทหาร หรือ ครอบครัวนั้น มีผู้เฒ่าผู้แก่จำนวนมาก ซึ่งการช่วยเหลือดังกล่าว คือ ช่วยด้วยความสมัครใจเต็มตัวและไม่คิดราคาแรงงาน หรือเอาค่าตอบแทน

ส่วนหน่วยแลกเปลี่ยนแรงงาน หมายความว่า ในหมู่บ้านนั้น ๆ จะมีสาย จัดตั้ง ทุกระดับ มีผู้กำกับแรงงานและผู้ดูว่าในแต่ละบ้านมีกำลังคน เด็ก, คนแก่, ผู้มีกำลังแรงงานเท่าใด และในแต่ละวัน หรือ แต่ละอาทิตย์ จะมีการเปลี่ยนกันออกไปให้แรงงานแก่ครัวเรือนอื่น สมมติว่าอาทิตย์นี้ บ้าน

¹²⁰ เสียงประชาชน (27 สิงหาคม 1975): 3.

¹²¹ “แก้ข้อข้องใจ: กองหลอนมีอำนาจพิเศษอะไร?” (“แก้ข้อข้องใจ: กองหลอนมีอำนาจ พิเศษอะไร?”), เสียงประชาชน (5 มิถุนายน 1976): 3.

ก.ออกไปช่วยงานบ้าน ข. เช่น ไปช่วยไถนา จำนวน 5 คน และใช้เวลาอาทิตย์หนึ่ง เมื่องานของบ้าน ข. สำเร็จ ก็ถึงคราวบ้าน ก. เริ่มลงมือดำเนินคนในบ้าน ข. ก็ต้องไปช่วยบ้าน ก. ให้ครบตามจำนวนแรงงาน 5 คนที่บ้าน ก. ได้มาช่วย แต่ถ้าบ้าน ข. มีแค่ 4 หรือ 3 คน บางทีการใช้แรงงานของบ้าน ข. เพื่อช่วยบ้าน ก. นั้น อาจจะเพิ่มเวลาออกแรงงานเพิ่ม หรือชดใช้แรงงานให้บ้าน ก. เป็นข้าว หรือ เงิน ก็ได้¹²²

คำศัพท์ต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นคำใหม่ในสังคมลาว แต่คำที่มีพลังมากและยังเป็นคำที่ยังมีการพูดถึงในปัจจุบัน คือ คำว่า “ปะติกัน” ซึ่งหมายถึง ผู้ต่อต้านลัทธิสังคมนิยม¹²³ และมีการใช้คำดังกล่าวหลากหลายรูปแบบ เช่น ปะติกันลาวชาตินิยม, ปะติกันไทย, ปะติกันขุนศึก, ปะติกันสากล และนำไปใช้ในความหมายที่ไม่ดี เช่น ปะติกันพลัดถิ่นหลอกลวงให้หนีไปไทย¹²⁴ พวกปะติกันไม่สามารถทำลายระเบียบสาธารณรัฐได้¹²⁵ กลุ่มปะติกันขุนศึกไทยแสดงละครตลกเพื่อใส่ร้ายป้ายสี ส.ป.ป.ลาว¹²⁶ เพราะอะไรปะติกันไทยจึงทำร้ายลาว¹²⁷

คำว่า “ปะติกัน” จึงเป็นคำที่ใช้แทนบุคคลที่เป็นศัตรูและเป็นคำอธิบายของพรรคที่ใช้กล่าวอ้างถึงการกระทำใดที่ส่งผลเสียต่อรัฐและใช้ควบคุมความคิดของคนในสังคมได้ดี เพราะ “ปะติกัน” ที่พรรคกล่าวถึงจะมีตัวตนหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อใดที่ถูกบุคคลใดถูกเรียกว่า “ปะติกัน”

¹²² “สนทนาระหว่างทำว้ดกับทำว้ด: หน่วยสามัคคีเพิ่มพูนและหน่วยแลกเปลี่ยนแรงงานมีความแตกต่างกันแบบไหน?” (“สันชะบะชะว๊าวทำว้ดทำว้ด: หน่วยสามัคคีเพิ่มพูนและหน่วยแลกเปลี่ยนแรงงานมีความแตกต่างกันแบบไหน?”), *เสียงประชาชน* (26 สิงหาคม 1977): 3.

¹²³ ดวงเดือน บุญยาวและคณะ (ดวงเดือน บุญยาวและคณะ) *พจนานุกรมประกอบภาพ (อัตชีวประวัติ ปะกอบภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (เวียงจันทน์: องค์การร่วมน้ำใจกับเด็กลาวแห่งญี่ปุ่น (อิทธิพลร่วมน้ำใจกับเด็กลาวแห่งญี่ปุ่น), 2005), น. 152.*

¹²⁴ *เสียงประชาชน* (20 พฤษภาคม 1976): 1.

¹²⁵ *เสียงประชาชน* (10 เมษายน 1977): 1.

¹²⁶ *เสียงประชาชน* (28 มกราคม 1977): 1.

¹²⁷ *เสียงประชาชน* (4 มิถุนายน 1977): 3.

บุคคลนั้นเป็น “คนที่ทรยศต่อชาติ” ไปในทันที¹²⁸ รวมทั้ง เป็นบุคคลที่ต้องกำจัดออกไปจากระบบใหม่

กล่าวโดยสรุป หนังสือพิมพ์ *เสียงประชาชน* สะท้อนให้ถึงแนวความคิดการสร้างชาติของพปป. 3 แนวทางคือ ประการแรก การสร้าง “คนใหม่สังคมนิยม” ซึ่งในหนังสือพิมพ์จะชี้ให้เห็นตัวอย่างของบุคคลตัวอย่างของระบบใหม่ตามลักษณะที่พรรคต้องการว่าเป็นอย่างไ ประการที่สอง การใช้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของพรรค ได้แก่ การยกย่องวีรบุรุษของพรรค และการใช้ประวัติศาสตร์เพื่อเน้นย้ำศัตรูของชาติและกระตุ้นความรักชาติ ประการที่สาม คือ การสร้างวัฒนธรรม ประเพณีและภาษาใหม่ เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ใหม่ของระบบใหม่

¹²⁸ จันท์ เดือนสะพาน, (จันท์ เดือนสะพาน) เส้นทางแห่งชีวิต เล่ม 3 (เส้นขาว แดงอุจิด เบลัม3), พิมพ์ครั้งที่ 4 (เวียงจันทน์: สมาคมนักประพันธ์, 2002), น. 112.